

Saxo Grammaticus

Danmarks krønike

oversat af
Fr. Winkel Horn

BOG 10:

Harald Blaaland

Da Gorm var død, var Harald ivrig efter at forøge det Riges Anseelse, han havde arvet efter ham, ved udmærkede tapre Bedrifter, og han sejlede derfor med en Vikingeflaade til østerleden og hærjede paa Havet dér rundt omkring. Men skjønt dette indbringende Tog skaffede ham fuldt op af Vinding, fik han, da Edelred imidlertid døde, mere Anledning til at sørge over sin Bedstefaders Død end til at glæde sig over Riget, han skulde arve efter ham. Medens Lykken gjorde ham rig paa Skatte, som han tog fra Barbarerne i Dyrgevis, berøvede den ham nemlig Englændernes, saa medens den skjænkede ham Bytte udenlands, skilte den ham ved, hvad han havde hjemme, og ved hvad han skulde have arvet. Edelreds Søn Adelsten, som Faderen havde forbigaaet i sin sidste Vilje, harmedes nemlig over den Forskrivning, der indsatte Harald som Arving, og han kulkastede derfor Faderens Vilje og søgte at sætte sin egen igjennem. Nu mente Kongen af Norge, at det var Skade, at saa indskrænket en Mand skulde være Konge over saa stort et Rige, og han rustede derfor en Flaade og sejlede over til øen i Haab om at bemægtige sig den. Da Adelsten skjønnede, at han ikke kunde maale sig med ham i Styrke og derfor ikke turde indlade sig i Kamp, gik han fra Krig over til Underdanighed og søgte ved Føjelighed og Venlighed at vinde Fjendens Velvilje, eftersom han ikke var Mand for at drive ham bort med Vaabenmagt. Han modtog ham nemlig ikke blot med det venligste Ansigt og de fagreste Ord, men for paa en saa meget heldigere Maade at fri sit Land for Fjendens Vaaben lovede han at opfostre hans søn Hakon, som da var ganske lille, og derhos at lade sit Rige gaa i Arv til ham. Ved dette Tilbud mente han fornemmelig, at han vilde opnaa at kunne bruge Nordmændenes Vaaben imod Harald, thi hans Grumhed var han bange for, og da han selv ingen Børn havde, fandt han det raadeligere at trøste sig derfor ved godvillig at tage sig en Arving end at vente, til han fik sig en paatvungen. De Vilkaar var Fjenden meget ivrig til at tage imod, og ved at gaa ind paa den foreslaaede Overenskomst viste han stor Tillid til dens Retsindighed, Tilbudet kom fra, idet han ikke betænkte sig paa at betro en Søn, der var ham kjærere end hans eget Liv, til ham, skjønt han ikke havde sat hans Ærlighed paa Prøve.

Derefter vendte Harald tilbage fra østerleden med sin Flaade, men skjønt han havde den største Ret til at bestride, hvad hans Morbroder havde gjort, skjulte han taalmodig sin Harme

og fandt sig i hans Herskesyge, idet han hellere fromt vilde undvære, hvad der med Rette tilkom ham, end grumt sætte sig i Besiddelse deraf. Kort Tid efter fik Hakon Bud om, at hans Fader var død, og da han allerede var ved at hejse Sejl for at drage bort, kom Adelsten i stor Hast for at kalde ham tilbage, og han opsatte da Sejladsen lidt og lagde Skibet nærmere ind til Land. Han troede nemlig, at Adelsten vilde give ham nogle nye Leveregler foruden dem, han hver Dag havde plejet at faa af ham, og Kongen sagde da ogsaa til ham, at han ikke maatte sætte et vrantent Ansigt op ved Gildebordet, men, naar han saa' sig om blandt sine Venner, skulde se mildt til dem. Adelsten havde nemlig givet ham adskillige andre Forskrifter i Henseende til høvisk Væsen og syntes nu ikke om, at han ikke ogsaa skulde vide Besked om, hvad der skikkede sig ved Gjæstebud. Efter at Norge var tilfaldet Hakon ved hans Faders Død, fik han kort efter, da hans Fosterfader døde, ogsaa England.

Nu frygtede Harald for, at den Taalmodighed, hvormed han havde baaret den Fornærmelse, der var tilføjet ham, og som man hidtil havde tilskrevet det Hensyn, han skyldte Frændskabet, vilde blive bebrejdet ham som Fejghed, og at det, som i Virkeligheden var Maadehold, vilde blive lagt ham til Last. Han besluttede derfor først at tilføje Hakon Skade ved at vække Ustyr i Norge, idet han mente, at naar han havde faaet Bugt med de Stridskræfter, han havde hjemme, kunde han lettere gjøre det af med dem, han havde i fremmed Land. Efter at han nu med kongelig Magt og Myndighed havde tugtet Barbarerne, stødte han, da han vendte tilbage til Danmark, paa Harald Gunhildssøn, som søgte Hjælp imod Hakon og lovede, at han vilde betale Skat, hvis han ved Danskernes Bistand fik tilstrækkelig Forstærkning, saa at han kunde udrette noget. Han fik da ogsaa, stedt i de vanskeligste Omstændigheder, som han var, den blideste og venligste Modtagelse af Kongen, thi denne gav ham Eyvind og Karlshoved til Kampfæller og en Flaade paa tresindstve Skibe, saa nu havde han den Styrke, han søgte, og med den drog han bort, mere opfyldt af Haab ved den Hjælp, Danskerne havde ydet ham, end han i sin Modgang havde været af Frygt. Da han med sin Flaade var kommen til Norge, og der ikke bød sig nogen Lejlighed til at holde Søslag med Fjenden, sloges han med ham til Lands. I dette Slag opfordrede Eyvind Hakon til at gaa frem foran blandt de kæmpendes Skarer, og da Kongen med høj Røst gav sig til Kjende, huggede han efter ham med en usædvanlig stor øxe og vilde have ramt ham, hvis ikke en af hans Hirdmænd med Fare for sit eget Legeme havde afbødet det Hug, der var rettet imod Kongen. Eyvind drev øxens Egg imod Hirdmanden med saadan Kraft, at den gik lige igjennem ham uden at møde nogen Hindring i hans Legeme, og da den gik dybt ned i Jorden, og han søgte at trække den op, idet han stemmede imod med Knæene, sprang Hakon op paa den dræbte Krigsmands Lig og gjenborede Eyvind, saa det er ikke let at sige, hvem af dem der viste størst Trofasthed imod den anden, thi Krigsmændene afværgede Kongens Død ved at ofre sit eget Liv, og Kongen tog den mest glimrende Oprejsning for sin Redningsmands Drab og hævnede den Mands Død, ved hvis ædle Daad han selv havde undgaaet Døden. Hvad kan være berømmeligere end denne Krigsmands Daad, som lagde mere Vægt paa, at den anden slap skadesløs derfra, end paa at han selv gjorde det, som frivillig satte Livet til for sin Høvding og ved selv at gaa i Døden forebyggede den Fare der truede alle hans Stalbrødre? Imidlertid kom Thoralf, som Hakon havde lagt i Baghold, for at han skulde falde Fjenden i Ryggen, angreb Fylkingen, fældede Karlshoved og drev Danskerne paa Flugt. Den ene Mands Fald afgjorde virkelig alle de andres

Skæbne, men Hakon, som var bange for at forfølge de flygtende alt for ivrig, var fornuftig nok til at kalde sine Stalbrødre tilbage og holde igjen paa deres hidsige Forfølgelse, for at ikke de uforsigtige Krigsfolks Uagtsomhed skulde faa til Følge, at de overvundnes Skæbne atter blev Sejrherrerne til Del. Saaledes var der lige stort Mandefald paa begge Sider, saa begge Parter tilskrev sig Sejren, thi skjønt den ene Part syntes nærmere ved den, var dens Tab lige saa stort som den overvundnes. Men da Hakon atter søgte ned til sin Flaade, skete der noget mærkværdigt, som ligefrem lyder utroligt. Man saa' nemlig et Spyd svæve om oppe i Luften, hid og did, hvilket fyldte alle, som saa' det, med lige saa megen Frygt som Undren; det fløj nemlig med usikre Svingninger til forskellige Sider, saa det saa' ud, som om det omhyggelig spejdede efter, hvor det skulde slaa ned. Medens alle umaadelig forbavsede stirrede paa dette Under og ikke vidste, hvad en saa usædvanlig Ting varslede, faldt det pludseligt og bragte den Fare, der syntes at true alle, over Hakons Hoved alene. Somme holder for, at Haralds Moder Gunhild ved Trolddomskunster har skaffet dette Spyd til Veje og dermed hævnnet sin Søns Nederlag paa Sejrherreren. Ved sin Fjendes uventede Død kom Harald til Kongemagten, og i tre Aar betalte han ærlig og redelig den Skat, han havde lovet Danskerne.

Ved den Tid kom Styrbjørn, en Søn af den svenske Konge Bjørn, efter at hans Farbroder Olafs Søn Erik havde skilt ham ved Riget, tillige med sin Søster Gyrithe til Harald, Thyras Søn, for ydmygt at bede om Hjælp, og han fandt ham saa meget mere redebon til at slutte Venskab med ham, som han villig gik ind paa at give ham sin Søster til Ægte. Derefter bemægtigede Harald sig Slavenland med Vaabenmagt og lagde en stærk Besætning i Julin, den aneligste By der i Landet, og til Høvding for de Krigsfolk indsatte han Styrbjørn. Deres Vikingetog, paa hvilke de lagde det største Mod for Dagen og efterhaanden sejrrikt bredte sig til Nabolandene, blev til sidst saa frygtelige, at de opfyldte alle Have i Norden med stadige Nederlag. Dette bragte Daneriget større Fordel, end det kunde have haft af noget Krigsforetagende til Lands. Blandt dem var Bue, Ulv, Karlsevne, Sivald samt mange andre, som jeg ikke udførlig vil opregne, eftersom det snarere vil volde Kjedsomhed end være til nogen Fornøjelse. Imidlertid paakaldte Styrbjørn, som stadig eggedes til Hævnlyst og var opsat paa at faa Oprejsning for den Uret, der var tilføjet ham, Haralds Bistand og drog sin Vredes Sværd imod Eriks forhadte Herredømme, idet han mindedes de Tab, han havde lidt. Harald drog for den Sags Skyld til Halland, men saa fik han Bud om, at Tyskerne under Kejser Otto havde gjort Indfald i Riget. Da han var mindre ivrig efter at angribe et fremmed Land end efter at forsvare sit eget, foretrak han at sørge for Tingene hjemme frem for at kæmpe udenlands, som det havde været hans Agt; han skyndte sig over Hals og Hoved tilbage til Jylland for at bringe de betrængte Jyder Hjælp. Da han kom did, var Kejseren uden Modstand draget igjennem hele Jylland, eftersom der ingen Konge var til at føre an, men da han havde naaet Limfjorden, som paa den Tid gjorde Vendsyssel til en ø, kunde han ikke komme længere, og efter at have kastet et Spyd i Vandet dér vendte han ikke blot om ad Ejderen til, men gjorde det saaledes, at det i højeste Grad lignede en Flugt. Som Følge af, at han kastede sit Spyd i Bølgerne for at efterlade et Minde om sig, kom Sundet til at bære hans Navn, men al den Drabelighed han kom stormende med, faldt til sidst ud til ingenting. Harald forfulgte Resterne af Fjenden, som skyndte sig af Sted i Huj og Hast, angreb Ebbe, som førte Bagtroppen, og dræbte ham og dem, han traf paa. Imidlertid havde Styrbjørn, tilskyndet af sine Krigeres haanlige

Opfordringer, letsindig betroet sin Skæbne til sine Stalbrødres Tapperhed, og havde med taabelig Dumdristighed uden at oppebie Kongens og hans Krigsfolks Tilbagekomst selv styrtet sig i Undergang. Han vovede nemlig overilet at indlade sig i Slag efter letsindig at have angrebet Svenskerne og faldt selv. Visselig maa hver den, som under vanskelige Omstændigheder mere retter sig efter andres letsindige Raad end efter, hvad hans egen Forstand siger ham, siges selv at byde Halsen frem for Fjendens Sværd.

Derefter gav Thyra sig i Lag med at grave en Grav og bygge en Forskansning fra Slesvig til Vesterhavet for at betrygge Landet imod hemmelige Indfald af udenlandske Fjender, og for yderligere at styrke denne Forskansning byggede hun oven paa den en Jordvold som det stærkeste Bolværk. Senere opførte Kong Valdemar og Danmarks Ærkebiskop Absalon, drevne af den samme Kjærlighed til Fædrelandet, oven paa den en Mur af brændte Sten for hellere at gjøre den gamle Vold i Stand ved Hjælp af en stærkere ny Bygning, da den forfaldt, end med Tiden at lade den helt falde sammen i sin Svaghed. De brugte nemlig den oprindelige Befæstning som Grundvold, fuldførte med Mandekløgt, hvad den brave Kvinde ufuldkomment havde begyndt, og gjorde Værket saa meget ypperligere, som de vidste, at de overgik hende i Snille. Hun, som havde en Mands Mod i sit Kvindehjærte, friede ogsaa Skaane, som kuedes af Svenskernes Herredømme, for den Byrde at betale Skat, og idet hun saaledes hist drev Fjenden tilbage med sin Vold og her med Vaaben, værnede hun med lige Styrke Landets Grænser til forskjellige Sider.

Imidlertid døde Harald i Norge, og hans Søn Hakon blev nu ivrig opsat paa at fri sit Land for den Skam, at Slægt efter Slægt maatte betale Skat; da han spurgte, hvad Kejseren havde taget sig for i Jylland, og haabede, at Harald for lange Tider vilde blive indviklet i Krig med Tyskerne, havde han endog den Dristighed aabenlyst at vægre sig ved at udrede Skatten, idet han satte større Haab og Lid til Sachsernes Vaaben end til sine egne Kræfter. Men efter at Striden med Kejseren var bleven bilagt, antog Harald den katholske Religion og skaffede saaledes sit Rige Fred med Gud og Mennesker, og friede saaledes, idet han gjorde det forfængelige Haab, Hakon havde fattet, til Skamme, sig selv fra Vildfarelse og sit Land fra Krig. Da han fik Nys om Hakons Frafald, mente han, at han burde straffe den norske Ungdoms Gjenstridighed des strængere, jo frækkere den, efter hvad han hørte, havde kastet med Nakken ad ham. Han sendte derfor den julinske Vikingskare imod den under Anførsel af Bue og Sivald og med Paalæg om at hævne den Ringeagt, den havde vist ham. Da Hakon saa, hvilken Styrke de mødte op med, og skjønnede, at den Sten forslog hans Kræfter ikke til at løfte, søgte han, da han ikke selv havde Midler til at afværge den truende Fare, i sin Mistillid til menneskelig Styrke Bistand hos de himmelske Magter og søgte at stemme dem gunstig for sig ved at bringe dem et usædvanligt Offer. Han havde to overordentlig lovende Sønner, og dem slagtede han skammelig ved Altrene som Offer for Sejren, idet han ikke betænkte sig paa at købe Riget med sine Børns Liv og hellere vilde undvære at kaldes Fader end Konge. Hvad kan være taabeligere end denne Konge, som gav to kjære Børns Liv hen for én Kamps uvisse Udfald, som kunde faa sig til at købe Krigslykke med Sønnemord og bringe Krigsguderne sin Barnløshed som Offer! Følgen blev, at da Danskerne indlod sig i Søslag med ham, mødte de alle Vegne, hvor de i Kampen vendte sig hen for at angribe ham, et vældigt Uvejr, der tilføjede dem lige saa megen Skade som Fjenden. Ja, dette Trolddomsvejr piskede de Danskes

Hoveder saaledes med usædvanlige Hagslag, at deres øjne blev fuldstændig blindede, som om det var Pile, Bygerne angreb dem med, og de havde en haardere Dyst med Vind og Vejr end med Fjenden. Saa blev da Enden, at Nordmændene, hvem Himlens Kræfter hjalp i højere Grad end deres egen Styrke, drev Danskerne paa Flugt, før end de fik slaaet dem ihjel, idet disse utvivlsomt mærkede, at de havde Gudernes Vrede imod sig. Blandt dem var Karlsevne og Sivald, som blev tagne til Fange af Sejrherrene, og skjønt de i Kampen havde øvet de herligste Bedrifter, vandt de dog endnu større Hæder i Lænker, end de havde vundet i Slaget. Hakon, som var opsat paa at lære den danske Ungdoms vidt berømte Mod og Manddom nøjere at kjende, sendte nemlig to Mænd hen til Fangerne for grundig at sætte deres Taalmod paa Prøve, thi efter hvad Rygtet fortalte, skulde de have saa stor medfødt Sjælskraft, at de ikke engang, naar de blev slaaet i Ansigtet, saa meget som blinkede med øjnene, men stadig bevarede den samme Sindsro, hvor meget man end tirrede dem med Hug og Stød. For at prøve det slog først den ene af Hirdmændene Sivald med en vældig Knippel, men han blinkede ikke, ja han stod endogsaa des stivere imod Skæbnen, jo haardere den Prøve var, hans Tapperhed blev sat paa. Karlsevne viste ikke mindre Sjælsstyrke, thi da den anden Hirdmand svang en øxe imod hans Hoved, strakte han ham til Jorden med et Spark, rev, skjønt han var bunden, øxen, han skulde have været halshugget med, ud af Hænderne paa ham, der prøvede paa at gjøre det, og huggede Hovedet af ham, han havde sparket omkuld, og afværgede saaledes den Fare, der truede ham, ved en lige saa haandfast som rask Kraftanstrængelse, thi ikke engang som Fange, tynget af raslende Lænker, kunde man berøve ham hans Daadskraft, men selv i den største Forsmædelse gav han en des herligere Prøve paa sit Mod, jo hidsigere han mærkede, at Skæbnen rasede imod ham; hverken den nærforestaaende Død eller de forsmædelige Lænker mægtede at hindre ham i frit at lade sin Tapperhed raade. Opfyldt af Beundring for deres Standhaftighed lovede Kongen at eftergive dem deres Straf, hvis de vilde sværge ham Huldskab og Troskab, thi han vilde hellere gjøre Brug af dem som ypperlige Krigere end straffe dem; men de holdt det for uhæderligt af Hensyn til deres Liv at lade sig tvinge til Lydighed, eftersom de satte større Pris paa at være deres Konge tro end paa at frelse deres eget Liv; de kastede overmodig Vrag paa det Vilkaar, han bød dem, og vilde ikke forlænge Livet ved at gaa ind paa en skammelig Overenskomst. Da Hakon mærkede det, mente han, at han for deres Tapperheds Skyld burde skjænke dem Livet for ikke at faa Ord for at have straffet deres Standhaftighed i Steden for at rose den.

Der berettes, at Harald fik to Sønner med Gyrithe. Den ældste af dem, Hakon, overstraalede sin Broder Svend ved sine ypperlige Anlæg og herlige Naturens Gaver. Han angreb Semberne, og da han mærkede, at hans Krigsfolk begyndte at tabe Modet over for den farlige Krig, trak han Flaaden paa Land og stak Ild paa den for at betage deres ængstelige Sind alt Haab om Flugt og gjorde saaledes ved Hjælp af den haarde Nødvendighed Ende paa deres Fejghed og Sløvhed, thi ved at berøve dem Udsigten til at slippe bort paa Skibene fik han dem til at lægge an paa at bane sig Vej tilbage ved Sejrinding, saa med jo større Sindsro han skilte sig selv af med sin Flaade, med des større Tryghed gik han til at gjøre Bytte hos Fjenden. Skæbnen ynkedes da ogsaa over denne danske Høvding, som søgte Værn for sine Søfolk i Skibenes Tilintetgjørelse, da han skjønnede, at kun fuldstændig Opgivelse af Flaaden kunde hjælpe ham til Sejr. Saaledes hidførte han en lykkelig Afgjørelse ved denne lige saa

farlige som kloge Beslutning. Danskerne bemægtigede sig nemlig Sembernes Land, og efter at have dræbt Mændene tvang de Kvinderne til at ægte dem, og efter saaledes at have overskaaret de ægteskabelige Troskabsbaand, der knyttede dem til Hjemlandet, idet de med større Lyst holdt sig til de fremmede Kvinder, gav de ved at knytte ny Ægteskabsbaand med dem Fjenden Lod og Del i deres Lykke, og Semberne regner sig ikke med Urette for at nedstamme fra det danske Folk, thi Sejrherrene betoges i den Grad af Kjærlighed til de fangne Kvinder, at de ikke brød sig om at vende hjem, men foretrak det fremmede Land for deres eget og de Ægteskaber, de havde indgaaet der, for dem, de havde indgaaet hjemme.

Derefter døde Dronning Thyra Danebod, og Harald lod hende stede til Jorde med den største Pragt og begrave tæt ved Faderens Grav under almindelig Landesorg, thi der var ikke det Hus, hvor man ikke sørgede bitterlig over hendes Bortgang og mente, at ved hendes Død var hele Landets Velfærd gaaet til Grunde. Hvor nu Kirken staar, ser man de to Ægtefællers Grave, en paa hver Side af den.

Jeg kan ikke forbigaa i Tavshed, hvad der nu følger. En Mand ved Navn Toke havde en Tidlang tjent i Kongens Gaard, og da han i Dygtighed overgik sine Stalbrødre, havde han ved sine fortræffelige Egenskaber skaffet sig adskillige Fjender. En Gang tog han i en Rus i et Gildelag Munden for fuld og pralede af, at han var saa overvætted dygtig i Bueskydning, at han var Mand for paa langt Hold at skyde et Æble, der var anbragt paa en Stok, ned i første Skud, om det saa var aldrig saa lille. Da hans Avindsmænd havde hørt det, kom det ogsaa snart Kongen for øre, og han var lavsindet nok til at lade Faderens Selvtillidsfuldhed gaa ud over Sønnen, idet han bød, at man i Steden for Stokken skulde tage hans kjære Dreng, og at Toke, hvis han ikke, som han havde sagt, skjød Æblet af hans Hoved i første Skud, skulde bøde for sit tomme Praleri med sit eget Hoved. Saaledes nødte Kongens Bud Hirdmanden til at gjøre mere, end han havde lovet, fordi hans Avindsmænd lumskelig lagde ham de Ord til Last, han havde sagt, da han var drukken, saa at han som Følge af, hvad han havde sagt, blev nødt til at gjøre, hvad han ikke havde sagt, til at forsøge sig paa et Maal, han slet ikke havde tænkt paa, og til i Gjærning at vise langt mere, end han havde givet sig ud for at kunne. Hans Mod var nemlig saa stort, at han ikke kunde faa sig til at opgive den Selvtillid, han med Rette nærede, skjønt det var Bagvaskeres Snarer, han var bleven hildet i. Jo vanskeligere Prøven var, des mere sikker paa sig selv gik han derfor til den. Han stillede Drengen op og lagde ham indtrængende paa Sinde, at han maatte holde ørene stive, ikke bøje Hovedet, men staa ganske rolig, naar Pilen kom susende, for ikke ved den ringeste Bevægelse at gjøre den Prøve, han skulde give paa sin Kunstfærdighed, til Skamme. Derhos lod han ham, for at betage ham al Frygt, vende Ryggen til, for at Synet af Pilen ikke skulde skræmme ham. Saa tog han tre Pile ud af sit Kogger, lagde en af dem paa Buestrengen og ramte sit Maal med den. Havde Tilfældet føjet det saa ilde, at den havde ramt Drengens Hoved, vilde Sønnens Ulykke uden Tvivl være kommen til at gaa ud over Faderen, og det mislykkede Skud vilde ogsaa have bragt Skytten Døden. Jeg véd derfor ikke, om jeg mest skal beundre Faderens Dygtighed eller Sønnens Sjælsstyrke, thi hin undgik ved sin Kunstfærdighed at dræbe sit Barn, og denne gik som Følge af den Ro, han lagde for Dagen saavel i Henseende til Legeme som til Sjæl, baade selv uskadt ud af Faren og friede sin Fader fra at forsynde sig; Drengens mandige Sjæl lagde Styrke i hans barnlige Legeme, og han lagde lige saa meget Mod for

Dagen, medens han stod og ventede paa Pilen, som Faderen viste Dygtighed til at afskyde den, og ved sin Standhaftighed bevirkede han, at baade han og hans Fader ikke satte Livet til. Men da Kongen nu spurgte Toke, hvorfor han havde taget flere Pile ud af Koggeret, da han jo kun havde Lov til at prøve sin Lykke i Bueskydning én Gang, svarede han: "For med de andre at tage Hævn over dig, hvis den første var gaaet fejl, thi jeg, der var uskyldig, vilde ikke lide Straf, medens du ingen Straf fik for din Grumhed". Ved disse frimodige Ord gav han til Kjende, baade at han fortjente Ros for sit Mod, og at Kongen havde fortjent Straf for den Befaling, han havde givet.

Men kort efter, at han vel var sluppen fra dette Skæbnens Uvejr, brød der et nyt løs over ham. Da Harald nemlig en Gang gjorde sig til af sin store Færdighed i den Kunst at løbe paa Skier, som Finnerne er saa dygtige i, dristede Toke sig til at rose sig af, at det var han endnu dygtigere til, og Kongen nødte ham da til at vise en Prøve paa den Færdighed, han havde gjort sig til af, ved at løbe ned ad den Klippe, der kaldes Kullen. Hvad det skortede ham paa i Henseende til øvelse, bødede han til fulde paa ved sit Mod; thi da han var steget op paa Klippetinden, spændte han de glatte Skier under Fødderne og satte i fuld Fart ned ad den stejle Skrænt med en lille Stok i Haanden, og var Mand for med fast og sikker Haand tilbørlig at styre den hovedkulds Fart over de fremspringende Klippestykker, og hverken den store Fare eller nogen som helst Rædsel kunde hindre ham i at holde sig støt og stiv. Synet af den umaadelige Afgrund vilde have skræmmet enhver anden og faaet ham til at daane af Skræk, førend Faren endnu rigtig var begyndt. Omsider stødte Skierne, han stod paa, imod et Klippestykke og sønderbrødes; han fik Stumperne rystet af sig, og det havde til Følge, at han slap fuldkommen uskadt derfra, og medens han ellers havde været Dødsens, hjalp dette heldige Skibbrud ham uventet til at komme til Ankers og bjærge Livet; efter det voldsomme Sammenstød med Brinken, hvorved han mistede Skierne, kunde han nemlig løbe sikkert; men havde de uoverstigelige Klippemasser og de uhyre Afgrunde ikke hemmet hans Løb, vilde det uden Tvivl have ført ham lige ud i Havet neden for Klippen. Nu blev han optagen paa et Skib, men Rygtet meldte den hadefulde Konge, at det var gaaet ham ganske anderledes ilde, og Stumperne af Skierne, som blev fundne i Vandet af nogle Søfolk, gav yderligere en falsk Bekræftelse af, at han var bukket under for Faren. Men da han nu holdt for, at hos Harald kunde han ikke med Tryghed være, eftersom han skjønnede, at han i Steden for at belønne ham for hans Mod og Manddom udsatte ham for den ene Fare efter den anden, gav han sig i Tjeneste hos hans Søn Svend for at lade sin Dygtighed komme ham til gode.

Harald udrustede nu hele Rigets Flaade for ikke at have for ringe Styrke rede til det store Værk, han havde for. Der var nemlig paa Jyllands Kyst bleven fundet en usædvanlig stor Sten, som han vilde smykke sin Moders Grav med, og den bød han skulde slæbes did af Flokke af Mennesker og øxne. Imidlertid var de, som sammen med Svend stod for Styret paa Flaaden, blevne lede og kjede af Haralds Herredømme, dels fordi han var gunstig stemt imod Kristendommen, dels fordi han lagde usædvanlige Byrder paa Almuen, og de formaaede og bestak da en Mand til snedig at forhøre sig hos Svend, om han skulde være villig til at gribe til Vaaben imod sin Fader og bemægtige sig Riget. Herved lod Svend sig forlede til at tragte efter at vinde Riget ved Fadermord; han takkede Sendemanden og svarede, at han med Glæde tog imod den Ære, Landet tilbød ham. Da han havde givet sit Samtykke, lagde de fornemste i

Landet, idet de trygt stolede paa hans Begjærlighed efter Kongemagten, som de nu var paa det rene med, dristig for Dagen, hvad de hidtil lønlig havde pønset paa; hvad de hidtil hemmelig havde higet efter, skred de nu virkelig aabenlyst til at sætte i Værk og udraabte strax paa Tinge Svend til Konge. Imidlertid gav Harald, som var optagen af Stenen, hans Folk trak, sig til ivrig at spørge en af sine Mænd, der kom fra Flaaden, om han nogen Sinde havde set Mennesker binde an med saa vældig en Blok. Hertil svarede Manden, at han nylig havde set Mennesker trække en Byrde, der var endnu større, og da Kongen blev ved at udfritte ham desangaaende, sagde han: "Jeg var nys Vidne til, at Danmarks Rige blev trukket fra dig, nu kan du selv afgjøre, hvad der var tungest at trække". Saaledes fik Harald, da han bejlede til en andens Ros for sit Forehavende, Budskab om, at hans Rige var blevet ham berøvet. Nu angrede Kongen, at han havde ladet Mennesker bøje Nakken under øxnes Aag, thi da han opgav sit Forsæt at lade dem slæbe Stenen og vilde have dem til at gribe til Vaaben i Steden for, fik han at mærke, at hans Krigsfolk var alvorlig forbitrede paa ham. Thi Hæren, som han havde plaget og beskæmmet med saa forsmædeligt Arbejde, vægrede sig nu ved at kæmpe for den, der havde givet den Aaget at bære, og hverken hans kongelige Magtsprog eller hans Bønner kunde formaa den til at frelse hans Liv, efter at han ved et skammeligt Magtbud havde bøjet alles Nakker. Nogle var der dog, som ikke delte den almindelige Mening, men under det almindelige Oprørs Storm viste Kongen den samme Hengivenhed, som de havde været vante til. Med deres Bistand søgte han ved Vaabenmagt at gjøre sin Søns Bestræbelser til intet, men Svend gjorde kraftig Modstand, og efter at være overvunden i et Slag flygtede han til Sjælland. Efter at have samlet Krigsfolk dér havde han lige saa krank en Lykke i et Slag til Søs, og da han nu havde mistet alle sine Krigsfolk hjemme, var der ikke andet for ham at gjøre end at søge udenlands for at bede om Hjælp. Han forlod altsaa Danmark og drog landflygtig til Julin, der var helt fuldt af danske Krigsfolk, og som saa at sige var Moderskjødets for hans paalideligste Krigsstyrke. Svend lod sig imidlertid ikke nøje med at have krænket den Ærbødighed, han skyldte sin Fader, ved at forfølge ham med sit Had, men for at vinde Almuen for sig tog han sig halsstarrig for med tøjlesløs Ugudelighed at gjøre det helt af med Religionen, uddrev al Kristendom af Landet, oplod Kirkerne for Offerpræsterne og besmittede atter Altrene med hedenske Ofre. Med en Hær af Danske og Slaver angreb hans Fader ham igjen ved Helgenæs' Kyst, og efter at have kæmpet hele Dagen havde han hverken sejret eller maattet fly. Saa bestemte de, da Hærene var trætte af at kæmpe, at de vilde tales ved næste Dag for at slutte Fred. Da Harald i Tillid til den forestaaende Overenskomst gik omkring, som om der var Fred og ingen Fare, og kom ind i Skovens Tykning, hvor han satte sig imellem Buskene for at forrette sin Nødtørft, blev han saaret med en Pil af Toke, der brændte af Begjærlighed efter at hævne den Uret, han havde tilføjet ham, og saaret blev han af sine Mænd ført tilbage til Julin, hvor han kort efter opgav Aanden. Hans Lig blev sendt til Roskilde og højtidelig jordfæstet i den Kirke, han selv nylig havde bygget, thi det utaknemmelige Fædreland, som hidtil ikke havde skjønnet paa, hvad der tjente til dets Bedste, fik nu, da det var for sent, øjnene op for sin fromme Konges gode Gjerninger og mente, at hvad det havde nægtet ham i levende Live, burde det fuldt ud yde ham nu, da han var død; det stræbte af yderste Evne efter at fejre hans Jordefærd med al mulig Pragt og viste al mulig Kjærlighed mod Liget af den Mand, som det i levende Live overmodigt havde hadet.

Svend Tveskjæg

Da Harald var død, glædede Svend sig over, at han nu havde gunstig Lejlighed til at rase imod den kristne Religion; han oprykkede den helt med Rode og bevirkede, at Danskerne aflagde Kristendommen, som de havde antaget, og vendte tilbage til Hedenskabet, og de optog saa meget frejdigere deres tidligere Vildfarelser, som de nu var sikre paa, at den, som havde været strængest til at dadle dem, nu var borte. Denne hans Letsindighed straffede Gud i sin Harme over den Foragt, han viste ham, ved at bringe ham i ikke lidet ublide Kaar og paaføre ham de sørgeligste Skæbnens Omskiftelser, thi han aflod ikke med haardt at hjemsøge ham, der førte an med Hensyn til Frafald fra Religionen, og bringe ham i de haardeste Kaar og nødte ham til at leve et besk Liv, blottet for al Glæde og Lykke. Folkene i Byen Julin, som hærjede Danmark, tog ham nemlig til Fange, og for at slippe løs igjen maatte han love at udrede lige saa meget Guld og dobbelt saa meget Sølv, som han vejede. Da Danskerne, som satte alt for stor Pris paa ham formedelst hans Frafald fra Religionen, havde skudt den Sum sammen, blev han givet tilbage til Fædrelandet, men han lod ikke des mindre vedblivende haant om at aabne sine øjne, der var tilslørede af Vankundighedens tykkeste Mørke, for det klare Lys' Straaler, ja han var et sandt Uhyre, fuldt af Ondskab, lignede kun lidet sin Fader i Sind og skammede sig ikke ved at stige ned fra den herlige Glans, der havde omstraalet ham, til Mørkets Afgrund. Men medens hans egne Synder blev ham til Skade, kom andres Velvilje ham til gode. Da han atter fristede samme Skæbne som forrige Gang, stillede Landets Ædlinge deres Børn som Gisler for ham, og han opnaaede at blive given fri ved at gaa ind paa at udrede den samme Sum som sidst. Men da han ikke mægtede at udrede det lovede Guld og Sølv af sit eget Skatkammer, solgte han dels offentlig og dels under Haanden Skove og Lunde til dem, der havde givet deres Børn, som de elskede højere end deres eget Liv, som Borgen for ham, og det, der paa denne Maade kom ind, betalte han strax til dem, der havde taget ham til Fange. Skaaningerne og Sjællænderne købte Skovene i Fællig og betalte dem under ét, men i Jylland købte kun Folk, der var forbundne med hinanden ved Slægtskab, i Fællig.

Paa den Tid var det almindeligt, at Danskerne laa i Viking, Slaverne gjorde det derimod kun sjældent, men nu begyndte det ogsaa i større Udstrækning at komme i Brug hos dem, idet Vikingerne i Byen Julin nu brugte de Danskes Kunster imod Danskerne selv og gjorde dem mest Fortræd med det, de selv havde lært dem. Denne Vane at gjøre Indfald i Landet har i vore Dage Kong Valdemars og Ærkebiskop Absalons ivrige Vaagen over Undersaaternes Tarv faaet Bugt med, thi som Følge af deres kraftige Bistand kan man nu dyrke Jorden i Ro og sejle trygt paa Havet.

Svend, som tørstede efter at hævne de Nederlag, han havde lidt, og især var opsat paa med Vaabenmagt at gjøre det af med Julin, Tilholdsstedet for det ryggesløseste Pak, lagde sig imidlertid med saa stor en Flaade i Sundet mellem øerne Møen og Falster, at det var helt fuldt af hans Skibe. Da det saa' ud til, at han snart vilde vende sig imod Slavenland, holdt Julinerne, som baade var dristige og snilde, det for raadeligst at forebygge Fjendens Angreb ved List. De

vidste nemlig, at Danskerne for Flaadens Sikkerheds Skyld lod Vagtskibe sejle omkring den om Natten, og saa underkjøbte de nogle udsøgte Søfolk, og dem lod de en Morgen, saaledes som Folkene paa Vagtskibene plejede, sejle med en liden Baad ind i Havnen, der var fuld af Skibe, saa det saa' ud, som om den vendte tilbage fra Nattevagt; da de var naaet hen til Kongens Skib, sagde Styrmanden, at han havde noget, som det var Kongen magtpaaliggende at vide, at sige ham under fire øjne. Kongen troede, at han havde Bud at bringe om et eller andet, de havde opdaget i Løbet af Natten, trak Tjeldingen til Side og stak Hovedet ud og bøjede sig ned til ham, der vilde tale med ham, for at de kunde tale fortroligere sammen. Da Manden saa, at Lejligheden var gunstig til at udføre den List, han havde i Sinde, greb han ham pludselig med et voldsomt Tag om Halsen, trak ham ned fra Skibet og lod sine Medhjælpere kaste ham ned i Baaden, og saa var Søfolkene ikke sene til at trække paa Aarerne af alle Kræfter og tage Flugten. Idet de saaledes greb til dristig Forslagenhed, opnaaede de ved List, hvad de ikke kunde naa med Magt, og han, som kort i Forvejen havde straalet i kongelig Glans og Herlighed, var nu ved Lykkens forsmædelige Spil bleven Barbarers usle Træl - jeg ved ikke, om det mest var for den Uret, han havde øvet imod sin Fader eller imod Religionen - og maatte i Fangehullet bøde for Forbrydelsen mod sin Fader i selve det Land, hvorhen han havde jaget sin Fader i Landflygtighed, og var nu ogsaa nødt til at røve sit Fædreland dets Velstand, efter at han havde berøvet det Religionen. Hans Folk kunde nemlig ikke hurtig nok komme ham til Hjælp, eftersom de først maatte tage Tjeldingerne af Skibene, stikke Aarerne ud og hejse Anker. Hans Krigsfolk kom altsaa til kort over for Slavernes Svig, og da de ikke havde Kongen til at føre dem an, turde de ikke drage imod Slaverne, hvorfor Flaaden opløstes, og Krigsfolkene blev sat i Land, hvor de havde hjemme.

I denne Nød og Kvide kom Kvinderne Svend til Hjælp, da Mændene ikke kunde, thi da Rigets Midler var udtømte, saa der ikke engang var Guld nok til at løskjøre ham for, var Kvinderne højsindede nok imod ham til at aftage deres ørenprydelser og kappes om ogsaa at bringe deres øvrige Smykker, og ved Vægten af alt dette udfyldte de den forlangte Løsesum, idet de satte større Pris paa, at deres Konge led vel, end paa deres fagre Smykkers Dejlighed. Saa stærkt laa det begge Kjøen paa Sinde at skaffe ham fri. Kvinderne holdt det snarere for en Fornøjelse end for en Byrde at løskjøre Rigets Støtte med deres egne Midler, og man betænkte sig ikke paa at frelse hans Liv ved, at alle skjød sammen, hvad der skulde til, skjønt han først og stadig havde lagt Vind paa Frafald fra Religionen. Folket, som ikke vidste, at han styrtede det i Fordærvelse, ansaa det for en god Gjerning at lønne den største Ugudelighed med de største Velgjerninger, omfattede ham, der havde forbrudt sig imod sin Fader og imod Gud, med ufortjent Taknemmelighed og lønnede med Kjærlighedsgjerninger, hvad det burde have straffet. Lige saa stort Had det havde næret til Harald, lige saa stor Kjærlighed nærede det nemlig til Svend, og medens det havde afskyet ham, som indførte Kristendommen, elskede det ham, som foragtede den. Saaledes godkjendte Folket Gudsforagteren og straffede den gudfrygtige, gjorde lige saa megen Ære af Sønnens Syndighed, som det havde vist Faderens Fromhed Foragt, og blev ikke træt af at overøse ham med Velgjerninger, fordi han havde afskaffet Kristendommen, idet det tre Gange friede ham af Vikingernes Fangenskab ved at udrede de fastsatte Løsepenge. Han viste sig da ogsaa taknemmelig imod Kvinderne og lønnede dem for, hvad de havde gjort for ham, thi han gav Kvinderne lovlig

Arveret, hvilket de hidtil ikke havde haft. Men for at faa det Sølv ind, som han skulde udrede, lige saa meget som tidligere, bød han, at hans Jordegods skulde sælges, saa ligesom han selv var bleven solgt af fremmede, udbød han Riget til Salgs til sine Undersaatter. Jeg ved ikke, om man skal ynke ham eller ønske ham til Lykke, fordi han var bleven mager, thi hvad han havde tabt i Huld, sparede han i Løsepenge, saa Penge tjente han ved det Svind. Forøvrigt lod Barbarerne sig ikke nøje med at presse Penge af ham, men de handlede endnu grummere imod ham ved ogsaa at nøde ham til at sværge, at han ikke vilde bære Nag til dem og plagede saaledes Staklen med to Vilkaar, af hvilke det ene var vanskeligt at opfylde og det andet skammelig at gaa ind paa, thi man kan blive nødt til at udrede sine Midler til Fjenden, men at skrive den Uret, man har lidt, i Glemmebogen og lade den strafskyldige gaa fri for Straf er en Velgjerning, man har Skam af, thi er det svagt at bøje sig for Overlast, er det forsmædeligt at give Afkald paa Hævn for den; man har mindre Skam af at tvinges over Evne end af ikke at bruge sine Kræfter ordentlig. I sin Iver for at slippe fri for Fangenskab var Kongen ikke sen til at gaa ind paa det foreskrevne Vilkaar og aflægge den forlangte Ed paa, at han ikke vilde hævne sig, og ved den Velgjerning, han skjænkede Fjenderne derved, at de vidste sig sikre, berigede han dem ikke mindre end ved Pengene, han maatte udrede, og han viste saa meget mere Trællesind, som han fandt sig i at erhverve sig Friheden paa en skammelig Maade. Saa meget havde Kjærligheden til deres gamle Fædreland endnu at sige hos Rømningsmændene i Julin, at de, da de vidste, at Haralds Søn var den eneste, der var tilbage af Kongestammen, mente at burde spare hans Liv, for at Riget ikke skulde gaa over i fremmede Hænder. Derfor begjærede de hans Penge, ikke hans Liv, og vilde hellere raade Bod paa deres Armod ved at tage hans Guld end mætte deres Had med hans Blod.

Men Guds Vrede havde endnu ikke mistet sin Braad over for denne Fyrste, der var falden fra Religionen, thi Herren hidsede ogsaa Sverige til Fjendskab imod Danmark. Kongen af Sverige, som førte Tilnavnet Sejrsæl formedelst de Sejre, han havde vundet, havde ikke glemt den Hjælp, Harald i sin Tid havde ydet Styrbjørn imod Svenskerne, og var i høj Grad forbitret paa Svend. For at hævne sig førte han en Hær over til Danmark, opsat paa at gjengjælde den Fortræd, Faderen havde gjort ham, ved at overvinde Sønnen. Thi skjønt han var nær beslægtet med ham paa mødrene Side, gav han sin Harme Fortrinet for Frændskabet, og han gjorde det saa meget tryggere, som Svend for det meste kun havde en krank Lykke, der stadig fik flere Skaar ved de Ulykker, der væltede ind over ham, medens han selv bestandig i højeste Grad havde haft Lykken med sig. Svend blev overvunden af ham i et Slag i Skaane, hvor han efterlod en overmaade fager Datter Thyra, som han havde opkaldt efter sin Farmoder - hvem der var Moder til hende, ved jeg ikke -, og drog landflygtig til Olaf Tryggvessøn, der stod for Styret i Norge, hvor han herskede med fuld kongelig Magt og Myndighed, skjønt han endnu ikke bar Kongenavn. Svend satte saa meget mere sit Haab til ham, som han mindedes, at Harald i sin Tid havde hjulpet hans Fader til Riget igjen, da han var bleven fordrevet derfra. Skjønt Olaf skyldte ham Tak for den Velgjerning, skjøttede han nu alligevel ikke om at lønne ham for det gode, hans Fader havde gjort, behandlede den ydmygt bedende Flygtning med Ringæagt, afslog ganske at give ham den Hjælp, han bad om, og vilde næsten slet ingen Støtte yde Staklen. Han undlod ikke blot at hjælpe ham, men skammede sig ikke engang ved at vise ham Døren, hvis Fader havde hjulpet hans Fader tilbage til Riget. Nedslaaet over dette

forsmædelige Afslag begav Svend sig skyndsomst til England for at søge Hjælp der. Kong Edvard, som var ganske ung, beskyldte ham, der kom for at bede om Hjælp, for, at det var Ærgjerrighed, der drev ham, han troede nemlig, at Flygtningen i Virkeligheden ikke kom for at søge Hjælp, men snedig, under Paaskud af at være dreven i Landflygtighed, pønsede paa Lejlighed til at bemægtige sig hans Rige, og idet han saaledes ansaa hans kranke Lykke for et Vidnesbyrd om hans Træskhed, vendte han det døve øre til; i den Grad gjorde den Lykke, Faderen havde haft, Sønnens Elendighed mistænkelig. Efter at disse ondsindede Konger saaledes havde skuffet hans Haab og ladet hans Bønner uænsede, drog han til Skotland, og den Barmhjærtighed, han ikke havde fundet hos Folk af mildere Sæder, fandt han hos vilde Barbarer. Saa ustadig og foranderlig plejer Lykken gjerne at være, at Mennesket undertiden, naar han er gaaet glip af, hvad han haabede, lettere opnaar, hvad han ikke haabede.

Denne haarde Modgang drev Svend til at fatte Kjærlighed til Religionen; han vendte sine øjne bort fra Mørket og oplod dem for det saliggjørende Lys. Thi da han skjønnede, at han særlig for de to Forsyndelser, Fademordet og Helligbrøden, var bleven tugtet i fuldt Maal med to tilsvarende haarde Straffe, Fangenskab og Landflygtighed, fattede han from Ærbødighed for den saliggjørende Lære, han før havde ringeagtet, omvendte sit Hjerte til Gudsdyrkelse og sonede begge sine hæslige Misgjerninger med angerfulde Taarer, og efter i alle Maader at have fulgt Kirkens Forskrifter modtog han rettelig Daabens hellige Sakramente. Lige saa fordærlig en Modstander, han før havde været af Kristendommen, lige saa stærk en Støtte blev han nu for den. Gud var da heller ikke sen til at lade sig formilde ved hans Anger og skjænkede ham i sin Naade hans fordums Lykke igjen, og da Erik døde efter at have været Konge i syv Aar, beredte Gud strax Vej for ham til Riget, førte ham fra Landflygtighed tilbage til Fædrelandet og skjænkede ham i Steden for hans fordums Armod den største Magt og Ære. Eriks Søn Olaf vendte nemlig tillige med sin Moder Sigrid tilbage til Sverige, hvor han blev og lod hende staa for Styret. Saaledes skete det næsten samtidig, at Svend bøjede sig for Religionen og kom i Besiddelse af sit Rige. Men for ikke ved sin Fromhed at tirre dem, hvis Kjærlighed han havde vundet ved Ugudelighed, og pludselig paadrage sig deres Had, skjulte han sin Guds frygtighed for Almenheden og lod den kun hemmelig komme frem. Følgen af disse forskjellige Rørelser i ét og samme Hjærte, den største Frygt og den inderligste Fromhed, blev, at hans Sind, som nølende droges til begge Sider, kom i den yderste Tvivlraadighed, thi paa den ene Side stormede Frygt for at miste Riget, paa den anden Side Frygt for at krænke Gud ind paa hans Hjærte og bragte det i dobbelt Fare; han frygtede for Guds Hævn, hvis han forkastede Religionen, og for Almuens, hvis han vedkjendte sig den. Da han i sit Hjærte grundig sammenlignede og overvejede disse to saa modstridende Følelser, indsaa han dog, at han burde frygte Gud mere end Mennesker. Han gik derfor hemmelig til de fornemste Mænd og søgte ved i Løndom at formane dem at faa dem til at antage Kristendommen, idet han røgtede dette Prædikeembede saa godt, han i sin Vankundighed kunde, thi boglærd og kyndig i Kirkens Lære var han ikke. I den Grad drev hans Lyst til at grundlægge Religionen ham til at paatage sig en Lærers Gjerning, skjönt det baade skortede ham paa Snille og øvelse. Men det sunde Lægemedel, som det friske Hoved saaledes greb til, skjød de tørre og gjenstridige Lemmer fra sig, thi Folket, som elskede den gamle Tro, vilde ikke laane den ny lærvilligt øre, var led ved den fremmede Gudsdyrkelse og holdt ivrig fast ved

den fra Fædrene nedarvede. Saa gav Gud for at forherlige sit Navn Kongen, der var opsat paa at udbrede Religionen, men ikke mægtede det, en udmærket forstandig og from og derhos overmaade boglærd Mand ved Navn Pope til Medhjælper ved dette herlige Arbejde. Paa det offentlige Ting, der holdtes ved den Havn, som kaldes Isøre paa Grund af den megen Is, der findes i den, gav Pope, da han ikke ved sin Tale kunde faa Danskerne til at antage Troen, ved et uimodsigeligt Tegn det sikreste Vidnesbyrd om, at det var sandt, hvad han forkyndte, og stadfæstede sin Læres Troværdighed ved et stort og helligt Jertegn. Han spurgte dem nemlig om de vilde lyde hans Formaninger, hvis de saa' ham tage gloende Jærn i Haanden uden at lide nogen Skade derved, og da alle svarede, at i saa Fald vilde de ganske sikkert lyde ham, bød han dem skaffe en gloende Jærnhandske, og den stak han Haanden i helt op til Albuen, bar den strax uforfærdet saaledes om iblandt dem alle og kastede den for Kongens Fødder, og saa viste han dem til alles ærefrygtfulde Forundring, at hans Haand i ingen Maade havde lidt Mén, men var ganske uskadt og uforandret. Ved dette underfulde Syn fik han dem, som ellers var ubøjelige, til at falde til Føje, og den Fare, han havde udsat sig for, blev saaledes ikke en Hindring for hans Formaninger, men en Prøve, der bestyrkede dem, thi ved den dristige Standhaftighed, hvormed han opfyldte sit Løfte, overvandt han jo visselig selve Naturen. Ved denne berømmelige Undergjerning bibragte han endog til evige Tider vort Folk Kristendommen. En Følge heraf blev ogsaa, at Danskerne afskaffede den Skik at holde Tvekamp og besluttede, at de fleste Rettergangssager skulde afgjøres ved Jærnbyrd, idet de holdt for, at Sagernes Prøvelse rettelig burde henskydes under Guds Dom fremfor at henvises til Kamp imellem Mennesker. Til Løn herfor blev Pope af Ærkebiskop Adeldag i Bremen gjort til Biskop i Aarhus, hvortil han saa vel ved sit Liv som ved sine Gjerninger var overmaade værdig. Den samme Værdighed tildeltes Henrik i Slesvig, Lefdag i Ribe og Gerbrand i Roskilde; i den Grad fremmede den gudfrygtige Konge med den nøjeste Overholdelse af Religionens Forskrifter Kristendommen ved at beskikke nye Præster og forherligede den ved at bygge Kapeller og Kirker. Hidtil havde de nævnte fire Hjemsteder for Gudsyndelsen maattet nøjes med Forstandere, der var hentede udenlands fra, og af Mangel paa Bisper tagne blandt Landets egne Børn havde det mere beroet paa Tilfældet end paa en fast Regel, hvem der kom til at beklæde Bispestolene.

Ikke mindre udrettede i Norge Bernhard, der var draget derover fra England, ved sine gavnlige Formaninger. Dog var Olaf, Kongen dér, saa opsat paa at tage Varsler af Fuglenes Skrig og anden Tegnudlæggelse, at han, som vel havde modtaget den hellige Daab, men kun i ringe Maal havde tilegnet sig den sande Gudsyndelses Begyndelsesgrunde, ikke ved noget Forbillede paa Fromhed eller nogen Lærdom og Formaning var til at afholde fra at rette sig efter Spaamændenes Forskrifter og udforske Fremtiden ved Hjælp af dem, der gav Agt paa Fuglene. Han var derfor blottet for virkelig Fromhed og havde kun faaet Skyggen af den og gjorde selve det Skin af Kristendom, han havde paataget sig, til intet ved sin falske Overtro. Samme Biskop Bernhard fik ved sin Nidkjerhed Kong Olaf af Sverige til at omvende sig til Kristendommen og hædrede ham ved at give ham Navnet Jakob til Ære for den Fremgang, han gjorde i Troen; om det var ham eller Biskop Unne af Bremen, der fik denne Konge til at antage Kristendommen og lade sig døbe, ved jeg dog ikke for vist. I de Dage blev Kirken i Lund bygget, og Gudstjenesten dér forvaltedes under Roskildebispen Gerbrands Overhøjhed.

For øvrigt ligger Unne begravet i den fra gammel Tid af navnkundige By Birka, Bernhard i Gravhælvningen i Lund.

Imidlertid bejlede Kong Olaf i Norge, som endnu var ugift, dreven af Begjærlighed efter at vinde Navnkundighed og bemægtige sig Danmark, til Dronning Sigrig for at opnaa Sveriges Bistand. For nu ikke at udsætte sit Land for at blive angrebet fra to Sider af to Kongers forenede Hære, betjente Svend sig af en overmaade snild List. Han fik nemlig to forslagene og dygtige Hirdmænd til at drage til Olaf og bede ham om Beskyttelse, idet de foregav, at Svend havde gjort dem fredløse. Han tog venlig imod dem, som han plejede over for landflygtige, og da de var komne paa en fortrolig Fod med ham, skjønnede de, at nu kunde de sætte deres Forehavende i Værk, og begyndte vidt og bredt at lovprise Thyra samtidig med, at de talte ondt om Svend, og lige saa ivrige de var til at smæde Faderens Vandel, lige saa ivrige var de til at rose Datterens Dejlighed. I den Grad løj disse foregivne landflygtige skammelig under Venskabs Maske. Egget af al den Tale om hendes Fagerhed lod Olaf sig overtale af dem til at skikke Sendemænd til Svend for at bejle til hende, og da de blev stedede for Svend, lovede han dem, at Bejleren skulde faa hende til Ægte. Det Budskab blev Olaf overmaade glad for, thi han mente, at det var fornøjeligere at holde Bryllup med en Ungmø end med en, der havde været gift før, var opsat paa at tage en Jomfru i Favn og kunde ikke finde sig i at slide sin Ungdom hen med en Enke, og han lagde da heller ikke Skjul paa, hvor ringe han agtede den ene, og hvor højt han agtede den anden. Han stævnedes nemlig højtidelig Sigrig til sig under Paaskud af, at han vilde tale med hende, og bad hende komme over til ham paa hans Skib, for at de kunde tales ved dér. Dronningen vægrede sig længe ved at opfylde hans Bøn for at have et sikkert Værn i sin Blufærdighed, men omsider gav hun efter. Da hun med Nød og næppe havde ladet sig overtale dertil, blev et Bræt, der var ophængt i Kroge, lagt ud som en Bro, ad hvilken hun skulde gaa om Bord paa Skibet, og da hun traadte ud paa det for at gaa over til Kongen, blev det trukket bort under hende af Folk, der laa paa Lur for det sammes Skyld, og hun styrtede paa Hovedet i Vandet. Og Søfolkene nøjedes endda ikke med at have gjort den ophøjede Dronning denne grove Tort, men for rigtig tydelig at lade hende forstaa, at de ansaa hende for et liderligt Kvindfolk, forøgede de yderligere den Forsmædelse, de havde tilføjet hende, ved at give sig til at raabe op og vrinske ad hende. Det var ægte norsk Høviskhed, der, fuld af Svig og Spot, ikke undsaa sig ved at lokke en fornem Kvinde, der kom i god Tro, i en skammelig Fælde, træde en ærbar Kones Ære forsmædelig under Fødder og give hende Skam til Tak for hendes Kjærlighed. Hvo, som viser det Folk Godhed og Venlighed, maa sandelig være belavet paa at faa alt andet end Tak derfor. Dronningen, som nær havde sat Livet til ved den farlige Medfart, slap med Nød og næppe i Land, medens Svenskerne stod og skammede sig. Da hun omsider var kommen til sig selv igjen, skjønnede hun, at Kongen havde handlet imod hende, som om hun var et liderligt Kvindfolk, og den Tort kunde hun ikke bære i Tavshed, men overøste ham med alle de Trusler, hun kunde, for den skjændige Maade, han havde behandlet hende paa, thi da hun var bleven krænket paa det haardeste paa to Maader, dels ved den Fare, hun var bleven udsat for, og dels ved den Tort, der var overgaaet hende, kunde hun ikke rolig finde sig i den Forsmædelse, hun havde lidt, idet hun, en fuldkommen ulastelig Dronning, var bleven gjort til Spot og Spe af en uforskammet Bejler. Saaledes berøvede den snilde Fyrstes Skarpsindighed, som han med beundringsværdig

Forslagenhed havde forstaaet at skjule, Olaf den Hjælp, han havde haabet paa, og han var tillige klog nok til at skaffe sig den selv; thi Svend bejlede strax til Sigrig og fandt hende lige saa venlig sindet imod ham, som hun var hadefuld imod Olaf; han hævnede ogsaa snildt den Tort, der var overgaaet hans Hustru, ved at nægte Olaf sin Datter. Da nogen Tid var leden, fødte Sigrig ham en Søn Knud.

Saaledes gik Olaf glip af to ypperlige Ægteskaber, idet han letsindig stødte den ene Brud fra sig og derved gjorde sig fortjent til, at den anden stødte ham fra sig, saa han kunde ogsaa takke sit Overmod imod den ene for, at han mistede den anden. Da han nu vidste, at Svend ikke plejede at have Held med sig i Krig, tog han ikke hans Styrke, men kun hans kranke Lykke i Betragtning, udrustede en ypperlig Flaade og beredte sig til at hævne sig med Vaabenmagt. Svend kaldte sin Stifsøn til Hjælp og holdt Søslog med Fjenden. I dette kæmpede paa Olafs Side en Bueskytte ved Navn Ejnar, der var stor af Væxt og saare forfaren i sin Kunst; han spændte sin vidunderlig store Bue med saadan Kraft, at ingen Ting var saa haard, at den kunde modstaa de Pile, han afskjød med den; som Følge af den Fart, hvormed de kom, gik de igjennem alt, hvad der kom i Vejen for dem. En Pil, der ramte Skibsmasten, banede sig saaledes ved den Kraft, hvormed den var afskudt, Vej igjennem den, gik derpaa igjennem Kongens Skjold og saa ud igjennem en Skibsplanke, og det var knapt nok, at den standsede i Farten, da den kom ned i Vandet. Han alene formaaede derfor at gjøre Fjenden større Skade end alle hans Stalbrødre tilsammen, og hertil kom, at han skjød saa sikkert, at alt, hvad han sigtede paa, ramte han. Svend blev forskrækket for denne vældige Bue og mere bange for den ene Træskinne end for hele Fjendens Flaade, og da han saa, at det eneste Middel til Frelse var at faa den ødelagt, bød han dem af hans Folk, der var forfarne i Bueskydning, hellere at skyde paa Buen end paa Skytten selv, opsat paa at kæmpe med større Tryghed, naar Buen først var ødelagt. Da hans udsøgte Skytter nu kappedes om at lade deres Pile hagle ned over den, traf det sig saa, at en af dem ramte Buen og saaledes berøvede Bueskytten Lejlighed til yderligere at vise sin Færdighed og Fjenden Sejren. Da Buen brast, gav den et vældigt Brag, og bestyrtet herover spurgte Olaf, hvad det var, der brast, hvortil Ejnar svarede: "Det var Norges Rige, der brast af din Haand"; han mente nemlig, at hans Bue var Kongen til større Hjælp end Hæren, og forudsagde ved sit fyndige og kløgtige Svar Kampens Udfald, og det gik da ogsaa, som han spaaede, Buens ødelæggelse varslede virkelig Nordmændenes Nederlag. Olaf foretrak selv at gaa i Døden frem for at falde for Fjendehaand og sprang derfor over Bord i sin fulde Rustning, som om han gladelig gav Afkald paa Livet, naar han blot slap for at se Fjenden som Sejrherre. Da Svend havde faaet Bugt med sine Fjender, var han ivrig efter at overtale dem til at underkaste sig, som han havde drevet paa Flugt med Vaabenmagt, hvorfor han med Venlighed tiltalte dem, over hvem han havde vundet en herlig Sejr, og han ansaa det ikke for at være hans Ære for nær at slutte Fred med de overvundne. Da det ikke var ham nok at have underlagt sig Norge, drog han derpaa til England, hvor han sluttede den Overenskomst med Adelsten, at han ved hans Død skulde arve Riget og Kongeværdigheden efter ham.

Paa den Tid fulgte Rimbrand efter Pope, Markus efterfulgte Henrik og Fulbert Lefdag paa Bispestolen. Efter Fulbert blev Odinkar Hvide, en Mand af den fornemste Herkomst Biskop. Han var saa rundhaandet over for Gud, at han ikke beholdt det mindste af sin rige Fædrearv

tilbage for sig selv, men helt og holdent anvendte den til Kirkens Fornødenheder og berigede mange Kirker, som hidtil intet havde ejet, ved at tillægge dem store Jordegodser, saa at de ypperste Byer i Jylland har hans fromme Gæmildhed at takke for næsten al den Jord, de ejer. Saaledes sørgede han mere for Troens Fremme end for sit eget vel og søgte hellere en fast og varig Ære end en flygtig, beredte ved i Timeligheden at give Afkald paa sit Gods sin Sjæl evig Glæde og vilde hellere selv undvære sin Fædrearv, end at Kirken skulde savne Midler, hvorfor han overlod sin Arv til ham, om hvem han vidste, at han gjengjælder fromme Gaver med varige Goder. Og han nøjedes ikke med at skjænke sit Gods til Kirken, men udøvede derhos alle Slags Dyder og føjede til sine Velgjerninger i Henseende til jordisk Gods ogsaa al den Gavn, et dydigt Liv medfører. Han drog til Sjælland og Skaane for at forkynde Guds Ord og bidrog vidunderlig til at udbrede den sande Lære, og for ikke mindre at gavne Sjælene end Legemeerne var han lige saa ivrig til at udbrede Religionen, som han havde været til at berige Kirken, som han havde skjænket sin Fædrearv, og som han ogsaa var rede til at lade Livet for.

Mæt af Dage og træt af Livets Gjenvordigheder anvendte Svend Resten af sin Levetid til utrættelig at tjene Herren, hans Gudsfrygt holdt ud til det sidste, og fri for al Forulempelse af Mennesker døde han i den fuldkomneste Lyksalighed. Tvende Norner havde delt hans Skæbne imellem sig, thi den omskiftelige Lykke bragte ham vechselvis Spot og Hæder, gjorde ham fra Konge til Fange og fra Fange til landflygtig. Hvem skulde have troet, at han fra Kongetronen skulde komme i Slavernes Lænker, og hvem skulde paa den anden Side have troet, at han fra Slavernes Lænker skulde vende tilbage til Tronen? Men han blev alligevel fra Konge Fange og fra Fange atter Konge. Saaledes maatte han snart regnes blandt de ulykkeligste og snart blandt de lykkeligste Mennesker og fik under Skæbnens Omskiftelser sin fulde Del baade af Lykke og Ulykke.

Knud

Da Svend var død, vilde Englænderne og Nordmændene ikke længere finde sig i at staa under fremmedes Herredømme, men ansaa det for bedre at vælge Konger blandt deres egne end at laane dem fra deres Naboer; de faldt derfor fra Danmark, og Edvard blev Konge i England, Olaf i Norge. Knud, som nu sad paa Tronen i Danmark, turde, saa kort efter at han var kommen til Styret, ikke gaa imod den overmaade store Styrke, de havde, og han lod derfor, som om han ikke tænkte paa at gjenvinde de Riger, hans Fader havde hersket over, hvilket han dog ingenlunde havde opgivet, og for dog ikke at holde sit Herredømme helt inden for Danmarks Grænser besluttede han først at angribe Slavenland og Semberland som de Riger, han lettest kunde faa Bugt med; Svend havde nemlig, fordi han var bunden af sin Ed, ikke turdet underkue Slaverne, skjønt de havde tilføjet ham grov Overlast, og Semberland, som Hakon havde undertvunget, var faldet fra Danskerne, da han var død, og nu laa det Knud som den, Daneriget var gaaet i Arv til, ivrig paa Sinde at hævne den Overlast, hans Fader havde lidt, paa Slaverne og at straffe Semberne for deres Frafald. Han vidste ogsaa godt, at gode Evner styrkes til at tage fat paa større Ting ved først at forsøge sig paa mindre, og han

var derfor opsat paa ved selve Begyndelsen af sin Krigerbane at indvie sin Ungdom med en ypperlig Bedrift. Men derfor tøvede han heller ikke med at angribe de frafaldne Lande, men gik maaske saa meget kraftigere løs paa dem, fordi, jo mere Erfaring tapre Mænd vinder, des dristigere anvender de den til udmærkede Bedrifter. Da han havde opnaaet sin Hensigt, og hans Forhaabninger havde faaet Næring ved to glimrende Sejrvindinger, besluttede han nemlig at vinde den tredje Sejr over Englænderne, og for at det kunde gaa raskere fra Haanden, skjulte han det Had, han nærede til Olaf, der havde bemægtiget sig Norge, og fik ham tillige med hans Broder Harald til at gribe til Vaaben imod den engelske Konge, der ligesom den norske Konge var falden fra Danmark -, visselig et lige saa snildt som farligt Paafund, at bruge den ene Fjende imod den anden og faa dem, der havde gjort fælles Sag i Henseende til Ærgjerrighed, til at bekæmpe hinanden med Vaabenmagt. Da det nu kom til et overmaade hidsigt Slag imellem den danske og engelske Hær, var der en Mand ved Navn Thymme, en Sjællænder af Herkomst, som, da han saa', at hans Landsmænds Bannere var stærkt i Færd med at vige for Fjendernes Angreb, tog en liden Gren, han tilfældigvis fik fat paa, og gjorde den fast paa sin Lanse; idet han nu brugte den som Banner og istemte det Kampraab, Knuds Krigsfolk plejede at opmuntre hverandre med, fik han, som en Forkæmper, Lykken stod bi, Fylkingerne, som allerede var begyndt at flygte, til at vende om. Saaledes blev han, ikke saa meget ved sit Banner som ved sit Mod, en heldbringende Bannerfører for sine Landsmænd og gjenrejste Danskernes vaklende Lykke, saa den ikke svigtede, men førte til Sejr, idet han ikke blot selv lagde det største Mod for Dagen, men ogsaa gjengav sine Stalbrødre deres, da de næsten havde opgivet det. Efter denne berømmelige Daad fik han senere Tilnavn, og Kongen hædrede ham derhos efter Fortjeneste for hans Tapperhed ved at gjøre ham til Høvidsmand. Danskerne, som havde mistet en Bannerfører af den fornemste Byrd, skammede sig da heller ikke ved, idet de atter tog Mod til sig, at følge en Mand af ringe Stand, der viste dem Vejen til Frelse, hvilket førte til et lige saa herligt Udfald, som det saa' uanseligt ud. Da Edvard nu saa', at hans Folk havde tabt Modet, og at den Tapperhed, den danske Hær gik frem med, ikke var til at modstaa, opgav han Kampen og sluttede den Overenskomst med Fjenden, at saa længe han levede, skulde Knud have Hælvten af Riget i Fællig med ham, og naar han døde, skulde han arve det hele. Saaledes opnaaede Sejrherren af den overvundne, at han i sin Levetid gjorde ham delaglig i Riget og indsatte ham til Arving af det hele efter sin Død. I de samme Dage blev Knud indtagen i en overmaade fager Kvinde ved Navn Alvine, som var Olafs Frille, og krænkede hende, og hvad enten det nu var, fordi Knud havde røvet ham hans elskede, eller fordi han sveg ham for den Del af England, han havde lovet ham, satte Olaf Hensynet til det fælles Krigstog til Side for den Krænkelse, han selv havde lidt, og drog, da Krigen var til Ende, lige saa bedrøvet som vred hjem til Norge, idet han ikke holdt det for mer end billigt, at han forlod den, der saa skammelig havde forurettet ham.

Syv Aar efter kom der en Gang nogle Mænd ind i Hallen, hvor Knud sad ved Maaltidet, og hilste ham som Konge over hele England. Han troede, at det skulde være en underfundig Bebrejdelse for den Overenskomst, han havde sluttet med Edvard, og svarede, at den skammede han sig ikke over, men han blev rød i Hovedet af Harme, thi han mente, at de sagde disse Ord for at drive Gjæk med ham. Saa aabenbarede Mændene uforsigtig den

blodige Gjerning. de havde begaaet, og pralede af, at de havde myrdet Edvard, i den Tro, at de derved vilde tækkes Kongen, medens de i Virkeligheden opflammede ham til den heftigste Vrede derved. I Steden for, som de havde haabet, at belønne dem lod Knud dem strax hænge som Højforrædere og straffede saaledes deres afskyelige Misgjerning paa den forsmædeligste Maade, thi skjönt han indsaa, at han var bleven befriet for en farlig Modstander, foretrak han dog at straffe Misdæderne for deres Brøde fremfor at takke dem for den Nytte, de havde gjort ham. Andre siger, at Knud hemmelig havde givet Befaling til at dræbe Edvard, og at han nu bød, at Morderne skulde straffes, for derved at bortlede Mistanken fra sig selv, idet han holdt for, at han for at faa Folk til at tro, at han var uskyldig og ikke havde Del i den Misgjerning, maatte lade dem, der havde øvet Udaaden, undgælde paa det haardeste. Dog berøvede denne Tildragelse i Førstningen Knud en Del af den Kjærlighed, hans Hirdmænd havde til ham. Efter nu at have erhvervet Herredømmet over England tog han sig for at slutte Venskab med sine Naboer, ægtede Normannerhertugen Roberts Datter Emma og gav hans Broder Richard sin Søster Estrid til Ægte. Med Emma avlede han Knud og Gunhild og knyttede saaledes de to Folk sammen i Samdrægtighed ved Blodets Baand.

For øvrigt forøgede han sin Hær med ypperlige unge Krigere, og for saa meget snarere at faa samlet en dygtig og kampberedt Hird tilbød han tapre Mænd saare høj Sold, idet han holdt for, at hans Riges Hæder og Ære ikke saa meget vilde komme til at bero paa hans Krigsfolks Antal som paa deres Mod og Manddom, og kjække Krigere, som altid lokkes til at søge Ære, naar der ogsaa er Løn at vinde, kappedes om at strømme til hans Hird. Denne Gavmildhed lokkede ogsaa en Svensker ved Navn Ulf, en Mand, som var mere svigefuld end tapper, til at tage Krigstjeneste hos ham. Da jeg nu tilfældigvis er kommen til at nævne ham, vil jeg kortelig gjøre Rede for hans Herkomst. En Mand i Sverige havde en fager Datter, som en Gang var gaaet ud at lege med sine Terner. Saa kom der en overmaade stor Bjørn, som jog hendes Piger paa Flugt, greb hende selv og bar hende ganske lemfældig i sine Labber til sit Hi i Skoven. Ved Synet af hendes dejlige Skabning paakom der ham imidlertid en hel anden Lyst, han blev mere opsat paa at favne hende end paa at æde hende, og hun, som han havde taget for at sønderrive hende, blev nu Gjenstand for hans skammelige vellystige Attraa, thi fra Røver blev han strax forvandlet til Elsker, glemte sin Sult og favnede hende. Og for at sørge saa godt, han kunde, for hende med Levemaade gjorde han jævnlig Strejftog i Nabolaget og røvede Kvæg, og hun, som hidtil kun havde været vant til lækre Retter, maatte nu vænne sig til at spise blodigt Kjød. I den Grad gjorde den fangne Piges Dejlighed det af med Røverens vilde Grumhed, at hun saa' ham, som hun havde været bange for tørstede efter hendes Blod, begjærlig efter hendes Kjærlighed, og at han, som hun havde frygtet for strax vilde æde hende, bragte hende Føde. Hvor naar ikke Kjærligheden hen, og hvad faar den ikke Bugt med? Den kan endogsaa faa grumme Vilddyrs Ædelyst til at vige for Vellystens Bud. Omsider blev Hjordens Ejer kjed af at miste alt sit Kvæg; han passede paa, omringede Udyret med Hunde, satte af al Magt efter det under Glam og Hujen og forfulgte det til dets Hi, hvor det holdt Pigen forvaret, idet hun var omgivet af uvejsomme Sumpe og hvor der stadig var mørkt som Følge af de indfildrede Grenes tætte Løv. Her blev Dyret strax omringet af Jægerne, som gjennemborede det med deres Spyd. Naturen magede det i sin Kjærlighed snildelig saa, at Frugten af denne hæslige og unaturlige Parring ikke blev saa fæl at se til, som man kunde

have ventet; det Utykke, Bjørnen havde avlet, fødte hun paa sædvanlig Maade, og Dyrets Blod skjultes under menneskelige Ansigtstræk. Drengen blev af sine Frænder kaldt Bjørn efter sin Fader, og da han var kommen til Kundskab om sin sande Herkomst, tog han en blodig Hævn over sin Faders Banemænd. Hans Søn Thorgils Sprageleg traadte i alle Maader i sin Faders Fodspor, hvad Dyd og gode Sæder angaar; hans Søn igjen var Ulf, hvis Sind svarede til hans Herkomst, idet hans Tænkemaade stemte med det Blod, han havde arvet fra sin Stamfader.

Saa vender jeg efter dette Sidespring tilbage til, hvor jeg slap. Da Olaf og hans Broder Harald stærkt truede Danskerne, angreb Knud Olaf med en engelsk Flaade og nødte ham til at gaa i Landflygtighed til sin Svigerfader Gerithaslav, der var Høvding i østerleden, og efter at have gjenvundet Norge vendte han hjem og jog sin Svoger Richard af Landet, fordi han bar det grummeste Had til hans Søster, men Søsteren lod han drage til Sjælland og gav hende kongelig Magt og Myndighed over den Landsdel. Imidlertid var Svenskekongen Olaf død og bleven efterfulgt af Omund, som fik Tilnavn af, at han levede saa længe. Ved dette Dødsfald fattede Olaf af Norge Haab om at kunne gjenvinde sit Rige, eftersom Knud ingen Hjælp kunde faa af sin Broder mere og havde mistet den bedste Del af sine Krigsfolk, hvorfor han efter at have faaet Hjælp fra Svenskerne dristig bemægtigede sig Herredømmet i Norge. Ved heldbringende Love førte han sit Folk, som hidtil ikke havde vidst af Lov og Ret at sige og levede spredt og med raa Sæder, til en bedre Levevis, og disse gamle Love holdes endnu den Dag i Dag højt i Ære af Menigmand i Norge. Og ikke mindre Berømmelse indlagde han sig ved det mindeværdige Vidnesbyrd, han gav om, hvor nidkjær han var til at følge Religionens Forskrifter og ære Gud. Da han nemlig en Søndag af Ubetænksomhed sad og snittede med en Kniv i et Stykke Træ, og de, der var til Stede, gjorde ham opmærksom paa, at det stred imod Religionen, sankede han strax Spaanerne sammen, og af Had til sin Haand, fordi han ved dens Hjælp havde begaaet denne Synd i Tankeløshed, stak han Ild i dem og lod dem brænde Haanden, han holdt dem i, idet han saaledes straffede den Synd, han havde begaaet af Uagtsomhed, med en haard Pinsel. Saa nøjeregnende var han i at overholde selv Religionens mindre vigtige Bud, at han ikke betænkte sig paa at paalægge sig selv en pinlig Straf for en saadan Overtrædelse, thi da han var forvisset om, at der ventede dem, som forsyndede sig, Straf i Helvede, vilde han forebygge den haardere Pinsel ved en lettere og holdt det for sikrere med taalmodig Standhaftighed at hærde sin Haand til at lide Straf strax end at Sjælen skulde være i Angst og Vaande for den Straf, der ventede den i Fremtiden. Saaledes mente han, at han ikke burde tilgive sig selv, for at ikke andre derved skulde afholdes fra at frygte Gud, og led sin Straf, for hvad han uden Synd havde kunnet lade være at ænse, og skjønt han havde kunnet undskylde sin Forseelse med Uagtsomhed, angrede han den strax, for ikke at bedrage Gud, stærkere, end han havde haft nødig, og vilde hellere, at Straffen, han underkastede sig, skulde være et Vidnesbyrd om hans Forbedring, end at det, at han unddrog sig Straf, skulde være et Vidnesbyrd om Brøde. Ved denne sin store Klogskab og Guds frygt viste han saaledes, at han mere tog Hensyn til Religionen i det hele taget end til sin særlige Forseelse. Denne Daad skaffede ham paa Grund af dens omsigtsfulde Fromhed, den bar Vidne om, et Tilnavn, der vil bevares til evige Tider. Fremdeles var han de fattiges Tilflugt og de umyndiges Værge, viste Gejstligheden Ærbødighed og kom alle dem til Hjælp, som

havde lidt Skade og Overlast, og derhos flød der af hans Bryst som af en Gavmildhedens Kilde adskillige andre Dyder. Dette faar være nok sagt, thi hans Fromhed, som Kirken har givet ham Helgennavn for, trænger ikke til Ros af nogen enkelt Mand.

Ulf var imidlertid bleven optændt til det stærkeste Had imod Knud, fordi Kongen lagde saa megen Vind paa Dyd og Tapperhed, men da han ikke trygt kunde lade sit Fjendskab komme for Dagen, skjulte han sin Svig under Nidkjærheds Maske for saa meget kraftigere at kunne spinde sine Rænker imod ham. Da Svenskerne jævnlige brød ind i Skaane, var han nemlig den første til at bede om Lov til at drage derover for at holde dem i Tømme, og da denne Begjæring var bleven ham tilstaaet, bad han om at faa Brev med Kongens Haand og Segl med til Estrid, hvori det paalagdes hende at gjøre, hvad han bød. Da han havde faaet det, gav han sig strax til at bejle til Estrid, saa at han i Steden for, som det var paalagt ham, at føre Krig kun talte om Giftermaal og foretrak at optræde som Elsker frem for trofast at røgte det Hverv, der var blevet ham overdraget. Estrid, som troede, at han handlede i Overensstemmelse med hendes Broders hemmelige Bud, modsatte sig ikke, da han blev ved at trænge paa. Saaledes forvanskede denne snedige Høvding det Hverv, der var blevet ham overdraget, og skuffede, dreven dertil af den Avind, han havde fattet, med sin slebne Tunge, som han var en Mester i at bruge, den godtroende Broder og Søster og fik hildet dem i sit Forræderis skjændige Garn, hvorpaa han erklærede Danmark Krig og dristig kom aabenlyst frem med, hvad han hidtil havde dækket over med Svig. Men for at Knud ikke skulde hævne sig paa ham, naar han kom til Danmark, drog han med sin Hustru til Sverige for at undgaa sin fortjente Straf. Dér pønsede han stadig paa, hvorledes han skulde bære sig ad med at udføre sit Forsæt, at falde ind i Danmark og fik Omund og Olaf til at gaa med til hans Forehavende, idet han foreslog denne at angribe Sjælland med en Flaade, hin at angribe Skaane med en Hær og lovede, at han selv vilde komme til med en Flaade fra Sverige. Da dette Anslag rygtedes, sejlede en Mand ved Navn Hagen, som var Kongen overmaade hengiven, fra Landsbyen Stangby over til ham, saa hurtig han paa nogen Maade kunde, og aabenbarede ham det hele og lagde saaledes ved sin ædle Adfærd for Dagen, hvor højt han elskede sin Konge og sit Land. Da Kongen havde faaet Tidenden om denne store Sammenrottelse, fulgte han strax, ledsaget af en Hær, med den, som havde bragt den, og for at Hagen ikke skulde kunne sige, at han intet havde faaet, fordi han havde paataget sig den lange og farlige Sejlads, skjænkede han ham til Belønning to Jordlodder i Skaane.

Imidlertid havde Olaf befalet sin Flaade at blive liggende i Ro under en af øerne og havde selv med et godt og hurtig sejrende Skib begivet sig til Sjælland. Der stævnede han Ting og opfordrede med al den Veltalenhed, han kunde opbyde, Almuen til at gaa ham til Haande, idet han snart lokkede for dem alle paa én Gang, snart for de enkelte hver for sig med søde og fagre Ord, idet han holdt for, at den Magt, han naaede ved at give gode Ord, var mere at lide paa end den, han tilkæmpede sig. En af de Ældste svarede ham snedig paa den venligste Maade, saa han fattede stort Haab om, at han vilde faa Almuen til at være ham til Vilje, men det var jo kun Forstillelse. Medens Kongen og Almuen nu saaledes skiftede Ord, kom der en af Spejderne nede fra Stranden og meldte, at der kom nogle store Skibe sejrende ind imod Land. Da Olaf blev noget urolig herover, sagde den gamle, som ventede Kong Knud, at de Skibe skulde han ikke være bange for, det var blot Kjøbmandsskibe, der, som de havde for

Skik, førte Varer til Landet; han mente nemlig, at man ikke kunde faa nogen bedre Lejlighed til at overvælde Fjenden, end naar man skjulte sit Had under Venligheds Maske og holdt Haabet oppe i ham med løs Snak. Da der atter kom Bud om det samme, fik han ogsaa Bugt med Kongens Frygt ved at forsikre ham, at der ingen Fare var; men til sidst fattede Olaf Mistanke til hans Ord og sendte en Spejder ned til Stranden med Paalæg om at komme paa det rene med, om det var Knud, eller det var Kjøbmandsskibe, der saa' ud som en Krigsflaade. Da Spejderen kom tilbage og sagde, at Havet vrirlede af Krigsskibe, bebrejdede Kongen den gamle hans Løgnagtighed og afbrød strax Samtalen, men den gamle fastholdt ikke desto mindre, at han kun havde sagt, hvad sandt var, for nu kom de, sagde han, som man kunde tinge med om Danmark med Vaaben i Haand. Olaf fik med Nød og næppe Tid til at flygte og søgte, alt hvad Aarerne kunde trække, tilbage til sin Flaade. Knud lagde nu strax derefter ind i Havnen og lod sine af Træthed medtagne Rorfolk hvile sig ud den Nat. Af Landsens Folk fik han dér at vide, at Omund havde besat Skaane med en Landhær, og at Ulf laa i Helgeaa med en Flaade. Han drog da selv imod Omund og sendte Flaaden over for at bekæmpe dem, der laa i Aen. Da Høvedsmændene paa Flaaden fik Tidende om, at Omund var bleven slagen i et stort Slag ved Stangbjærg, blev de opsatte paa at øve lige saa tapper en Daad, for at det ikke skulde kunne siges, at de havde ligget paa den lade Side, medens deres Konge viste saadan Kjækhed. For nu saa meget lettere at komme over paa den ø, som Fjenden havde besat, gik de i Land paa en anden, som laa i Nærheden af den, og slog Bro midt over Aen; her udvider den sig nemlig, saa den mere ligner en stor, stillestaaende Sø end en Aa. Ulf paalagde sine Folk, at de ikke maatte forstyrre Fjenden i hans Forehavende, men blot skyde paa ham paa langt Hold med Pile og Kastespyd, naar han gik over; paa den Maade, sagde han, vilde han selv berede sig sin Undergang. Da Arbejdet var skredet langt frem, opstillede Ulf sin Slagorden paa den modsatte Bred, som om han vilde hindre Danskerne i at gaa over. Da de saa' det, blev de blot saa meget mere opsatte derpaa og gik i store Mængder ud paa Broen. Som de nu var sammentrængte der og higede efter at komme til at slaas strax, uden at betænke, hvilken farlig Vej de traadte, brast Broen pludselig sammen under dem, og de maatte opgive deres kamplystne Aand i Bølgerne. Thi, som det plejer at gaa under saadanne farlige Forhold, naar en igjen kom op over Vandet, var der strax en anden, som greb fat i ham og trak ham ned, saa han druknede, saa at medens de saaledes hulter til bulter hang fast ved hinanden for at faa Hjælp, beredte de hinanden Undergang og drog dem, hos hvem de søgte Frelse, med sig i Døden; tyngede, som de var, af deres Rustninger, kunde de nemlig ikke redde sig ved Svømning. Saaledes forraadte Ulf snarere Danskerne, end han overvandt dem, og opnaaede ved Fjendens Letsindighed, hvad han ikke kunde naa ved egne Kræfter, og gjorde det lykkelig af med sine Fjenders urokkelige Tapperhed mere ved at holde sig stille end ved at angribe dem. Nu var han ræd for den Hævn, Danskerne vilde tage for den Daad, og da han saa', at han havde Flaaden imod sig paa den ene Side og truedes af Kongen paa den anden, fandt han, at det var raadeligst at tage sin Tilflugt til List, eftersom det vilde være vanskeligt for ham at klare sig med Magt. Han overvejede nøje, hvorledes han skulde slippe bort, og da han skjønnede, at den eneste Udvej, han havde, var at opgive sin Flaade, lod han de større Skibe blive tilbage og satte om Natten alt sit Mandskab over til den nærmeste Bred med Baade, hvorpaa han lønlig listede sig bort med det og fik det bragt i Skjul. Da Danskerne ved Daggy,

tørstende efter at hævne deres Stalbrødrers Nederlag, stormede løs paa Fjendens Skibe, fandt de dem blottede for Forsvarere. Kongen bød, at Søen skulde ransages og lod Ligene af de druknede, der blev fiskede op med Kroge og Bundgarn, begrave ved Byen Asum, der ligger ved Aaen. Olaf fik han ryddet af Vejen ved at bestikke nogle Nordmænd til at gjøre Oprør imod ham. Saaledes blev denne højsindede Konge angreben af sine havesyge Landsmænd, og de, som udenlands havde kæmpet for ham, raadede ham Bane hjemme. Hans Broder Harald, som frygtede for lignende Troløshed fra sit Folks Side, drog til Byzanz og unddrog sig saaledes ved Landflygtighed i et fjærnt Land sine Landsmænd, hvis Troskab han ikke stolede paa.

Da Knud nu saaledes var bleven Herre over sex mægtige Riger, lod han ogsaa sin Herligheds Glans lyse over det romerske Rige, thi han gav Kejser Henrik dér sin Datter Gunild til Ægte, og da hans Svigersøn kort efter blev fordreven ved et Oprør i Italien, kom han ham til Hjælp, underkuede Oprørerne og gjenindsatte ham i hans fordums Velstand. Da han var vendt tilbage fra det Tog, satte han sin ældste Søn Harald over England, Knud over Danmark og Svend, som han havde avlet med Alvina, over Norge, men uden at det gjorde noget Skaar i hans egen Magt og Myndighed, thi skjønt han gav hver af sine Sønner et af disse Lande at raade for, forbeholdt han sig ikke des mindre at raade for dem alle tre i Fællesskab med dem og vilde ikke overlade nogen anden den øverste Myndighed. Derhos gav han disse endnu unge Fyrster de tapreste Mænd til Hjælp ved Varetagelsen af deres Gjerning. Noget efter fik Estrid, da hun havde født en Søn, som blev kaldt Svend, sin Broder til for Barnets Skyld at tage hendes Husbond til Naade igjen, thi den Gunst, Knud havde nægtet Ulf formedelst hans Troløshed, mente han at burde skjænke ham af Hensyn til det Barn, hvis Frænde han var. Han gav endogsaa Anglernes Statholder Godvin hans Søster til Ægte, opsat, som han var, paa at knytte de to Folk til hinanden ved Venskab og Frændskab. Hun fik, efter hvad der fortælles, med ham Sønnerne Harald, Bjørn og Toste. Men Kejseren avlede med Gunild en Søn, hvis Lykke kom til at svare til hans Navn, thi han hed Magnus, hvilket betyder den store. Fra ham siges Tysklands berømmelige Fyrster og ypperlige Stormænd at nedstamme i lige Linie.

Paa den Tid kom der en overmaade velbegavet vendisk Yngling ved Navn Godskalk til Kongen og gik i Krigstjeneste hos ham. Hans Fader Pribignev, som elskede Kristendommen og forgjæves søgte at faa Slaverne, som var faldne fra den kristne Religion, til igjen at antage den, havde, hvad der ellers stred imod Landets Skik, givet ham Læremestre, for at han kunde blive oplært i Videnskaberne, men da han spurgte, at Sachserne, der higede efter at bemægtige sig Slavenland, havde dræbt hans Fader, blev han saare opbragt og vilde ikke lade sit Sind mildne ved at lægge sig efter fredelige Sysler. Han kastede strax Bogen og greb til Vaaben; for at fremmede Idrætter ikke skulde faa ham til at være efterladende med Hensyn til de fra Fædrene nedarvede Skikke, lagde han Bogen paa Hylden og gav sig til at være Krigsmand, satte Videnskaberne til Side og vilde hellere være en modig Hævner end en fejj Lærling, idet han holdt for, at det var bedre at anvende sin Sjæls Kræfter paa, hvad der krævede Kjækhed, end paa, hvad der krævede Flid. Derfor fulgte han mere sin Naturs end sin Lærers Tilskyndelser, og efter omsider at have hævnnet sin Fader tog han Tjeneste hos Knud. Saaledes blev denne unge Mands Sind paa selve Lærdomstemplets Tærskel sporet af

Grumhedens Brod og kunde ikke bekæmpe den Haardhed, der var ham i Kjødet baaren, end de Begyndelsesgrunde af Videnskaberne, han havde tilegnet sig.

Paa den Tid skal der, efter hvad der berettes, være foregaaet Bispeskifte i Danmark. Avak fulgte nemlig efter Gerbrand og Odinkar den yngre blev Biskop i Ribe.

Knud havde ellers, naar han drog om i de tre før nævnte Riger, en Hird paa sex Tusind Mand fordelt paa tresindstyve smukt udstyrede Skibe, som hvert rummede hundrede væbnede Mænd. Om Sommeren laa den ude for at væрге Riget, om Vinteren plejede han at lade den gaa i Borgeleje; sin Sold fik den maanedsviis.

En Gang, da den højhellige Fest skulde fejres til Minde om, at Verdens Skaber lod sig føde til Verden for at dele sin Udødelighed med os, havde Knud budt Ulf til Gjæstebud i Roskilde, og da denne havde drukket sin Forstand bort, gav han sig, for at forherlige sig selv, til om Natten at synge Viser om det Nederlag, Knuds Krigsfolk for ikke saa længe siden havde lidt, da de druknede i Helgeaa. Kongen mente, at han herved aabenbart lagde ham til Last, at han havde udsat sine Folk for Fare, blev heftig opbragt over hans Smædesang og fandt, at det var under hans Værdighed at have en Mand til Gjæst, om hvem han vidste, at han havde berøvet ham hans ypperste Kæmper. Han bød derfor de tilstedeværende midt under Gjæstebudet at dræbe Ulf, og saaledes fik han den Straf, han ærlig havde fortjent for sin kaade Tunge, og medens han drukken mindedes andres Død, sang han sig sin egen Død til og fyldte de Bægre, han havde tømt saa begjærlig, med sit eget Blod. Han havde virkelig ogsaa fortjent at komme til at tømme en besk Skaal i Steden for en, der smagte ham vel. eftersom han saa kaadmundet gjorde sig en Ære af at have været Skyld i, at Kongens gjæveste Mænd maatte lade Livet. Da det var gjort, gav Knud sin Søster som Bod, fordi han havde krænket Frændskabet og gjort hende til Enke, to Stykker Land, hvoraf hun senere skjænkede Tiende til Helligtrefoldighedskirken, som holdes højt i Ære i Roskilde.

Der strømmede mange Krigsfolk til Knud, og de var nok saa besværlige ved deres Sindelag som ved den Sold, han maatte udrede til dem. De fleste af dem havde nemlig mere af Kræfter end af gode Sæder, og de, som havde udmærket sig i Krig, saa' med Foragt ned paa, hvad der sømmer sig i Fred, saa at de, der var ypperlige uden for Landets Grænser, syntes fæle hjemme, og der næsten ikke var én at finde, som paa én Gang var en tapper Mand og et skikkelig Menneske. Derfor var ogsaa adskillige ligefrem skadelige at have ved Hove formedelst deres Vold og Kiv. Da Kongen skjønnede, at de var saa overmaade forskellige i Henseende til Landsmandskab, Sprog og Sind, thi de dreves af forskellige og indbyrdes stridige Tilbøjeligheder, somme af Kaadhed, somme af Misundelse og somme af Vrede, udstedte han en i de nøjagtigste Bestemmelser affattet overmaade nyttig Hirdskraa, der kunde gjøre Ende paa den af saa mange Forskjelligheder flydende Splid og lære Krigsfolkene, hvad der sømmede og skikkede sig. Han overvejede paa det omhyggeligste denne Sag, og vejledet af de Raad, han fik af Ope Sjællænder, der overgik alle andre i Klogskab og Myndighed, undertrykte han alt Had mellem Stalbrødrene, for at Splid inden Rigets Grænser ikke skulde forstyrre Freden uden for dem, og paanødte saa at sige de urolige Krigsfolk Broderkjærlighed ved at tvinge dem til at overholde Lovene. Og for at knytte Tapperhed og Høviskhed sammen fik han de tapreste Krigere til at antage de smukkeste Sæder, opsat, som han var, paa at

udrydde alle tøjlesløse og trættekjære Mennesker fra sin Hird, som man tømmer det skidne Bundvand ud af Kjølrømmet i Skibet. For altsaa at holde uhøviske Mennesker borte fra Hirten fastsatte han, at hver Krieger skulde have sin bestemte Plads ved Bordet, efter som han havde tjent til, saa at den skulde sidde øverst, som havde tjent længst; han holdt det nemlig for billigt, at den, som var gammel i Tjenesten, fik en Hædersplads ved Bordet. for at det ikke, naar de sad der i Flæng, skulde faa Udseende af, at der ingen Forskjel var paa deres Fortjenester. Hændte det, at en kom for sent, fordi han af en eller anden Grund var bleven forsinket, skulde hans Kammerater gjøre Plads til ham imellem sig. Var de kommen til at sidde saa tæt sammen, at den, der kom sidst, ikke kunde faa Plads, fordi der var for mange til Bords, skulde den, der havde taget hans Plads, rejse sig og indtage den næste, idet hans Sidemand igjen indrømmede ham sin Plads, og saaledes skulde de gjensidig gjøre Ære af hinanden ved at rejse sig, indtil alle Bordfællerne havde flyttet sig ned, og han, der var kommen for sent, havde faaet den Plads, der tilkom ham, og den, som sad nederst, maatte saa gaa fra Bordet. Vilde nogen af Overmod ikke vige fra den Plads, der tilkom en anden, forebragte denne sin Klage for de nærmest siddende og førte dem som Vidner paa Tinge imod Sagvolderen, hvoraf Følgen saa blev, at den, som trodsig havde forholdt ham hans Plads, forsmædelig blev jaget af Tjenesten. Tre Gange havde Kongen dog Ret til at fritage dem, der havde gjort sig skyldige i denne Forseelse, for Straf, dog kun saaledes, at de for hver Gang, de havde krænket en Stalbroder ved at forholde ham den Plads, der tilkom ham, blev rykket en Plads længer ned ved Bordet. Saaledes havde han nemlig indrettet Loven, at den gik en Middelvej imellem Strængthed og Mildhed, forenede Lemfældighed med Haardhed, idet den hverken udelukkede Anger eller fritog den, som forsaa sig, for Straf. Gjorde nogen sig fjerde Gang skyldig i samme Forseelse, blev han vist fra Bordet, hvor de andre Hirdmænd sad, og maatte spise for sig selv og ikke have Krus eller Disk fælles med nogen af sine Stalbrødre. Thi Kongen holdt for, at mere end tre Gange burde ingen have Tilgivelse, saa maatte han tage Skade for Hjemgjæld, fordi han saa tit havde fortjent sin Straf. Saaledes straffede han Gjenstridighed med Vanære, thi Kongen holdt for, at den, som foragtede Kriegeræren, selv gjorde sig uværdig, og at den, som ikke havde tilbørlig Ærbødighed for sine Ligemænd, heller ikke vilde have det for sine Overmænd. Paa samme Maade straffedes ogsaa alle Smaaforseelser, saasom hvis en skjældte en anden ud eller for at haane ham hældte ham over med Drikke.

For øvrigt plejede Kongen hyppigere at gjøre Brug af sin Sømagt end af sin Landmagt, og naar der var Brug for Rytteri, maatte de Krigere, der ingen Heste havde, skiftes til at holde Vagt for at passe paa Hestene. De, som, naar Hestene skulde vandes, stadig red paa deres Stalbroders Hest og aldrig paa deres egen, ifaldt ligeledes den oven for nævnte Straf, thi saa magtpaaliggende var det Kongen. at hans Folk viste den skyldige Ærbødighed, at han mente, at selv de, som forsaa sig ved i ringe Grad at vise Overmod, burde straffes. Den, som tre Gange, naar der blev kastet Neg ind i Stalden, havde budt sin egen Hest Kjærnen og en andens Straaet af de fælles Neg, maatte paa samme Maade finde sig i at faa sin Værdighed forringet eller med Skam forlade Tjenesten. Lige saa omhyggelig forbød han dem, naar de red deres Heste til Vands, at plumre Vandet for hinanden, saa nøje vaagede han over, at den ene Stalbroder ogsaa i Smaating lempede sig efter den anden.

Den, som, medens han var paa Post, havde ladet sig saaledes overvælde af Søvn, at man kunde tage hans Klæder eller Vaaben fra ham, ifaldt den samme Straf, thi den, som ved at sove forsømte at passe den Vagt, han var sat til, ansaas ikke for at være Riget til Gavn. Grovere Forseelser gik Loven strængere til Værks imod. Saarede nogen en af sine Stalbrødre med Haand, Sværd eller Stav, eller rev nogen voldelig noget ud af Hænderne eller rykkede ham i Haaret, eller havde nogen lagt Raad op imod Kongen, og det tilstrækkelig blev godtgjort med Vidner, blev han som en grov Forbryder udstødt af Hirden og kom ikke mere til at gjøre Krigstjeneste.

Den, som havde lidt nogen alvorlig Overlast af en anden, lod sig først stede for Kongen og indstævnede Sagen for ham; derpaa stævnede han tre Gange Sagvolderen til at møde paa Tinge, hver Gang med mindst to af sine Stalbrødre som Stævningsmænd. Var Sagvolderen, som skulde indkaldes for Retten, bosiddende Mand, skulde han en Gang stævnes i sit Hus, to Gange inden Hirden ved sin Plads ved Kongens Bord, ligegyldigt, om han var til Stede eller ikke, men var han ikke bosiddende, skulde han tre Gange stævnes inden Hirden ved sin Plads. Naar Retten var sat, aflagde Stævningsmændene, der tillige optraadte som Vidner, Ed paa, at de rettelig havde forkyndt Stævningen for Sagvolderen, og at hverken Venskab eller Had drev dem til at tage sig af Sagen. Derpaa skulde to aflægge Vidnesbyrd imod Sagvolderen i Hovedsagen, efter at det først var paalagt dem at aflægge Ed paa, at de hverken af Venskab for Sagsøgeren eller af Had til Sagvolderen vilde vidne andet, end hvad de havde set og hørt. I Sager, der drejede sig om Forbrydelser imod Kongen, plejede man mest at fæste Lid til, hvad der var hørt, ellers gik Vidnesbyrdene ud paa, hvad der var set. Hvad Vidnerne havde udsagt, tilstededes det ikke at tage til Gjenmæle imod, thi deres Beskyldninger kunde hverken rokkes ved, at andre tog Sagvolderen i Forsvar, eller ved hans egen Gjendrivelse, saa stor Vægt og Betydning tillagdes der nemlig deres Ord, at det ansaas for vanvittigt, ja næsten for gudsbespotteligt at tvivle om deres Sandhed. Sagvolderen kunde altsaa over for Vidnesbyrdene hverken undskylde sin Forseelse eller godtgjøre sin Uskyldighed med noget som helst Bevis. Heller ikke tilstededes det ham, hvis Sagsøgeren tilbød at aflægge Ed, at sætte sin Ed imod hans. Efter Vidnernes Afhøring fulgte strax Dommernes Kjendelse, der gik ud paa, at Sagvolderen som den, der aabenlyst var funden skyldig og nu ikke havde noget at sige derimod, havde forbrudt sit Gods og sin Ære, skulde gaa i Landflygtighed og være udelukket fra al Krigstjeneste; hvo, som fjendtlig efterstræbte ham, skulde have sin Ære lige ubeskaaren derfor og være fri for al Tiltale. Dommen blev afsagt, hvad enten Sagvolderen var til Stede eller ikke, det hjalp ikke, om han end var langt borte, Vidnerne blev lige fuldt førte og Dommen fældet, og naar begge disse to Ting var besørgede, tilstededes det ikke den anklagede at anføre noget til sit Forsvar. Naar Dommen var fældet, spurgte Kongen, om de øvrige tilstedeværende godkjendte den, thi selv sad han der blot som Tilhører, idet han havde overdraget Dommermyndigheden til Hirden, da han holdt det for uanstændigt at dømme Mænd, som han selv havde skjænket sin Gunst. Da han blueedes ved at fælde strænge Domme over dem, hvis udmærkede Tjeneste han havde gjort Brug af, henviste han derfor de Sager, der forelagdes ham, til Hirdens Kjendelse og foretrak at lade Tavshed bære Vidne om hans Lemfældighed frem for ved at dømme at give Strænghed til Kjende. Naar Krigerne havde svaret, og alle enstemmig havde godkendt Dommen, plejede

den domfældte at blive spurgt, om han agtede at rømme til Lands eller til Vands. Saaledes foretrak Kongen at straffe sine undergivne med Landflygtighed frem for at lade dem bøde med Livet, og for ikke at vise sig grum lod han dem selv vælge, hvorledes de vilde fly af Landet.

Dersom den domfældte valgte at drage bort til Søs, skulde han ledsages ned til Havet af alle sine Stalbrødre; der blev overladt ham et Fartøj med Aarer, Levnedsmidler og et øsekar, og saa biede de nede ved Stranden, til man havde tabt Aarerne eller, i Fald han førte Sejl, Ræerne af Syne. Saa gjentog alle den nys fældede Dom, udstødte de skrækkeligste Forbandelser over Flygtningen og dømte ham enstemmig til Døde. Drev Stormen ham i Land igjen, blev han strax behandlet som Fjende og straffet, fordi han havde krænket Hirdden, hans fordums Stalbrødre anfaldt ham hidsig og fuldbyrdede Dødsdommen paa ham, saa det var lige saa farligt som forsmædeligt for dem, der havde forbrudt sig, at fly paa denne Maade. Men hvis den, der var bleven udstødt af Hirdden, foretrak at fly til Lands, skulde han paa samme Maade følges til Skoven af Hirdden, og naar han havde skilt sig fra den, skulde de alle bie saa længe, indtil de skjønnede, at han var kommen et godt Stykke bort; saa skulde hele Hirdden tre Gange gjøre vældigt Gny og Bulder og opløfte høje Raab, for at Flygtningen ikke ved en Fejltagelse skulde vende tilbage til den. Saa blev alle ubønhørlig strænge imod ham, thi efter at alt var højtidelig fuldbyrdet efter Loven, fældede de Dødsdom over ham, for at det ikke skulde hedde sig, at de straffede en paa Livet, som ikke var dømt til Døden, hvilket havde til Følge, at han, som havde forbrudt sin Ret til det ærefulde Samliv med Hirdden, skammelig maatte føre et omflakkende Liv som fredløs. Saaledes blev de, som forbrød sig imod Krigstugten, dømt æreløse og behandlede som Udskud, thi det var Kongen om at gjøre at straffe de skyldige med Forsmædelse, ikke om at udgyde deres Blod, thi det holdt han for en ringere Straf end at berøve dem Æren. Hvis nogen af hans fordums Stalbrødre mødte den saaledes dømte og ikke dræbte ham, naar han havde en Pil mere end han eller var selvanden, blev han delagtig i hans Skjændsel, fordi han havde været bange for at straffe ham for hans Brøde. Saaledes bød Loven, at de, som forsaa sig imod, hvad der var Sæd og Skik inden Hirdden, skulde udstødes af denne, det var den Straf, der kom over deres Hoveder, som forbrød sig imod Hirdloven.

Dersom Sagsøgeren ikke kunde fælde Sagvolderen med Vidnesbyrd, tilkaldte denne sex af sine Stalbrødre som Mededsmænd og godtgjorde saaledes sin Uskyldighed i den Brøde, han beskyldtes for. Men hvis en af Hirdden af Uvidenhed var kommen til at krænke en anden, som han ikke vidste var hans Stalbroder, skulde han ogsaa stille sex Mand af Hirdden, som med deres Ed vidnede, at det var sket ved en Fejltagelse. For øvrigt havde de, som Retten højtidelig havde kjendt for overbeviste og dømt som oven anført, forspildt al Lykke og var udsatte for al Modgang, og det saa meget vissere, som Biskopperne i alle tre Riger højtidelig lyste Band over dem, der var kjendt skyldige i saadanne Forseelser. Saaledes havde denne Tugt en dobbelt Magt, idet den baade støttede sig til Kongens og til Kirkens Myndighed, saa at man kunde sige, at Guds Dom faldt sammen med Menneskenes. Denne Lovens Strængthed fik Bugt med al Splid, gjorde Ende paa alt Fjendskab og al Oprørskhed og gjorde Hirdden mere venlig sindet over for Kongen. Senere undergik den imidlertid den Lempelse, at der blev indført Pengebøder, enten fordi Iveren for at overholde den slappedes, eller paa Grund af Fyrsternes Mildhed, dog kom denne Lempelse ikke den til gode, der slog nogen med Kjæp,

eftersom det var det Vaaben, man gjennede Hunde fra sig med. Saa ømtalelig var vore Forfædres Ære, at de ansaa det for den største Skjændsel at blive slaaet paa en forsmædelig Maade.

Det traf sig imidlertid saa, at det blev Kongen selv. som først brød sin Lov, saa at Retten, som hidtil havde staaet fast og var bleven oprigtig og ubrødelig overholdt, blev krænket af ham, idet han en Gang, da han var drukken, dræbte en af sine Krigere. Da han indsaa, at han aabenbart havde forbrudt sig imod de Love, han selv havde givet, blev han greben af bitter Anger, sammenkaldte Hirden, steg ned fra sin Kongetrone og satte sig i alles Paasyn ydmygt ned paa Jorden, hvorpaa han bød Hirdmændene idømme ham Straf for den Brøde, han havde begaaet, og erklærede, at han villig vilde tage imod den Straf, de ikjendte ham. Skjønt han kunde have dækket over sin Gjerning med sin kongelige Magt og Myndighed, underkastede han sig saaledes Hirdens Dom og vilde hellere ved Ydmyghed give et Vidnesbyrd om sin Sagtmodighed end bruge sin Magt og derved vise sig overmodig. Hirdmændene gik grædende bort fra Tinget og skjønnede, da de overvejede Sagen, at det baade vilde være usømmeligt og skadeligt for dem at dømme Kongen efter Lovens Strenghed, thi de vidste vel, at uden ham var de som et Legeme uden Sjæl, der vilde blive et Bytte for dem, de før havde hersket over. De tilstod for sig selv, at det hele Krigsvæsen vilde komme ud af sine Fuger, naar han skulde lide Lovens Straf, at hans Fredløshed vilde være Fredløshed for dem alle, hans Fald Fald for dem alle, og at hans Domfældelse vilde være en Fare for dem alle. De vidste derfor ikke, hvad de skulde gjøre i saa vanskelig en Sag, og da de i lige høj Grad frygtede for, at den Dom, de havde at fælde, skulde blive for lemfældig og for stræng, besluttede de, at Kongen selv skulde idømme sig sin Straf, idet de mente, at det var bedre at henvise den til Kongens Myndighed end til Undersaatters Skjøn. De holdt nemlig for, at hans Brøde kunde sones, eftersom det var vitterligt, at den mere var begaaet i Hidsighed end med Overlæg. De gjorde ham derfor fra anklaget til Dommer og gav ham, der var rede til at tage imod sin Straf, Lejlighed til, om han vilde, at frikjende sig selv. Den Myndighed til at dømme ham, som han saa smukt havde overdraget dem, gav de ham tilbage, for at de ikke skulde komme til at afgjøre denne vanskelige Sag ved en overilet Kjendelse og enten tage for lemfældig Hævn for deres Stalbroder eller før grum Straf over deres Konge. Saaledes blev Kongens Liv og Velfærd, som han var lige ved at sætte til ved sin Brøde, bevaret paa Grund af Forholdenes Vanskelighed. De mente desuden ogsaa, at han var bleven haardt nok straffet for sin Brøde, idet han, som stod paa Lykkens Tinde, havde ydmyget sig saa dybt. Omsider gik de da igjen ærbødig frem for Kongen, satte ham atter op paa hans Trone og gjengav ham, der som anklaget ængstelig afventede Sagens Udfald, sin Sindsro ved at gjøre ham til sin egen Dommer. Kongen dømte da, at hans Brøde skulde sones med Mandebod, og medens denne ellers plejede at være fyrretyve Mark Sølv, dømte han sig selv til at betale tre Hundrede og tresindstyve Mark og lagde oven i Kjøbet ni Mark Guld til som Gave, hvorhos han fastsatte som Lov, at Manddrab siden stadig skulde kunne sones ved en Bøde af den Størrelse. En Tredjedel af Summen skulde tilfalde Kongen, en Tredjedel Hirdmændene og en Tredjedel den dræbtes Frænder, men i dette Tilfælde, hvor han selv baade var Konge og Sagvolder, delte han sin Tredjedel imellem Kirkens Tjenere og de fattige i den Tanke ved denne fromme Gave at forsone Gud, der er alles Herre. Han optraadte saaledes som en naadig Dommer og en ædeltænkende

Sagvolder, idet han kun ventede Naade for sig og søgte Tilgivelse for sine Forseelser ved at anvende den Bøde, han skulde udrede, paa tilbørlig Maade. For øvrigt var der i hans Levetid ingen, der forbrød sig mod Hirdloven og følgelig heller ingen, der blev straffet efter den; da den paa anførte Maade forebyggede al Oprørskhed, holdt Hirdmændene sig nemlig fra Kiv og Strid, thi i Henseende til at straffe toges der hverken Hensyn til Frændskab eller Venskab, men dømtes efter Lovens fulde Strænghed. Nu er imidlertid den gamle Mandstugt i Hirden sløvet og slappet, og der begaas skammeligere Ting imellem Hirdmændene end imellem Folk, der ikke hører til Hirden, thi al Anklage imod dem, der forser sig, er forstummet, og den, der skulde straffe Forseelsen, tager den i Forsvar, og ingen holder Hirdens tøjlesløse Sæder i Tømme med fast og stræng Haand. Vor Tids Konger har saaledes ikke undset sig ved at afskaffe denne Vedtægt angaaende Mandstugten i Hirden, som var bleven styrket ved længe at være bleven holdt i Hævd, thi medens Fred og Ro her hjemme forstyrres af Splid og Oprør, gaar den gode gamle Skik af Brug, medens man over for tøjlesløse og hidsige Ungersvende hellere bør anvende Strænghed end alt for stor Mildhed og Overbærenhed. Man ser altsaa, at Knud paa denne Maade oprigtig og kraftig lagde Vind paa at opretholde Mandstugten i sin Hird. Derhos blev det forordnet, at Kongen ikke maatte afskedige nogen Krigsmand og ingen Krigsmand tage sin Afsked af Kongens Tjeneste uden Dagen før Nytaar, og denne Skik bredte sig siden fra Kongernes Hird til Folk af ringere Stand, som længe har efterlignet den og holdt sig til den.

Imidlertid døde Svend, som stod ved Roret i Norge, og Landets Styrelse faldt strax igjen tilbage til hans Fader. Derpaa sejlede Knud med en stor Flaade til Normandiet for at kræve Richard til Regnskab, fordi han havde brudt sit Ægteskab, forskudt hans Søster og handlet utilbørlig grumt imod sin Hustru, og straffe ham, fordi han havde haanet Ægteskabets hellige Rettigheder. Da han dér kort efter modtog det sørgelige Budskab, at ogsaa hans Søn Harald var død, lod han dog det Tog, han havde for paa Rigets Vegne, være sig mere magtpaaliggende end sin personlige Sorg, fremskyndede Toget lige saa stærkt som før og hverken tabte Modet eller blev mindre ivrig til at udføre sit Forehavende, thi han vendte ikke sit Blik fra den almene Krigsfærd og lod det dvæle ved den Sorg, der havde ramt ham selv alene. Saaledes viste han sig, idet han med udmærket Selvbeherskelse bar, hvad Skæbnen skikkede ham, paa én Gang som en stærk Fader og en dygtig Høvding og gav et lige saa udmærket Exempel paa Sjælsstyrke ved taalmodig at bære Tabet af sin Søn som ved at stræbe Fjenderne efter Livet. Richard flyede til Sicilien og skyndte sig saaledes at komme hans Angreb i Forkjøbet ved at tage Flugten.

Imidlertid blev Knud syg som Følge af de svære Krigsstrabadser, han havde udstaaet, og da han mærkede, at hans Kræfter svandt, og at han snart skulde dø, sammenkaldte han sine Stormænd og paalagde dem, at de ikke maatte vende hjem, førend de havde ført Krigen til Ende; de vilde uden Tvivl vinde Sejr, sagde han, naar de tog Baaren med hans Lig paa deres Skuldre og saaledes bar ham som Høvding i Spidsen for Fylkingen; og naar Fjenden saa var slaaet paa Flugt, skulde de, for at han kunde faa saa meget mere Berømmelse i sin Grav, stede hans Lig til Jorden i Rouen. De skulde love Indbyggerne Frihed til Løn derfor, saa vilde Franskmændene villig give deres Minde dertil, naar de kom paa det rene med, at Fjenden strax vilde forlade deres Land, saa at de ved at vise en ringe Villighed kunde fri det for en stor

Frygt og Fare. O, hvilken umaadelig Iver lagde den døende Konge ikke for Dagen, da han allerede næsten død gavnede sine i den yderste Vaande stedte Krigsfolk ved sine Raad, thi den døendes kloge Forsynlighed blev de efterlevendes Frelse. Hans Lig, der blev baaret om i Fylkingen af Krigere, hjalp nemlig Danskerne til Sejr, som om han endnu var i Live, og opmuntrede dem, saa man kunde sige, at den døde i lige saa høj Grad havde Lykken med sig som den levende. Derefter bad de strax Indbyggerne i Rouen, om de maatte jorde ham dér, og lovede til Gjengjæld at drage bort. Fjenderne greb med Begjærlighed dette Forslag og overlod dem et Sted i deres By til at begrave ham paa. Efter at hans Krigsfolk saaledes havde holdt Slag paa den Maade, han havde paalagt dem, sluttet Overenskomst med Byfolkene og højtidelig jordfæstet deres Konge, som de, efter at han var død, havde baaret paa deres Skuldre i Slaget, drog de efter at have begravet ham som Sejrherrer hjem til deres Fædreland uden at tage andet med end Levnedsmidler. Saadant Endeligt fik Knud, og ingen af vore Konger har været berømmeligere end han, om end nogle af dem kan have vundet flere Sejre, thi Rygtet forøgede i den Grad hans Bedrifters Storhed, at han i Navnkundighed kom til at overstraale dem, der var hans Jævninge i Daad, og medens andres Berømmelse er gaaet i Glemme og bleven fortæret af Tidens Tand, staar hans evindeligt frisk og grøn efter at have vundet lange Tidens Hævd, thi han var baade from og tapper og lagde ikke mindre Vind paa at gavne Kirken end sit Rige. Da han vidt og bredt havde vundet Ære og Berømmelse ved Krigsbedrifter, lagde han sig nemlig efter fredeligere Idrætter, underholdt paa adskillige Steder Munke paa sin egen Bekostning, forøgede Klostrenes Tal ved at bygge ny og fordoblede mangefold Kirkernes Anseelse, der bestandig laa ham særlig paa Sinde, ved at skjænke dem Gaver af det kongelige Gods. Ogsaa Munkene skjænkede han rige Gaver for at vise, at han ikke lagde mere Vind paa Tapperhed end paa Fromhed, idet det var ham om at gjøre at vinde lige stor Berømmelse for begge Dele. Og som Følge af den Iver, han lagde for Dagen i saa Henseende, opnaaede han en saadan Navnkundighed, at medens de tapreste Kongers Krigerry i Tidernes Løb er sunket ned i Glemsel, vil Efterslægten bevare hans berømmelige Navn i uforgængelig Erindring.

Hardeknud

Imidlertid lagde Svend Estridssøn, som i England ventede paa, at Knuds Søn Hardeknud skulde komme derover, Krigsfolk rundt om i Fæstningerne, for at kunne være saa meget tryggere for, at Landsens Folk ikke vovede at falde fra Knud, thi han stolede ikke paa Englænderne og vilde ikke give dem Vaaben i Hænde ved uhindret at lade dem indtage de befæstede Stæder. Saa snart Nordmændene spurgte, at Knud var død, faldt de strax fra Danmark, fordi de skammede sig ved at staa under fremmed Herredømme, og overgav Riget til Olafs Søn Magnus kaldet den Gode, hvem Landsens Folk havde skjænket deres Kjærlighed formedelst hans Faders Fromhed; det var dem nemlig ikke nok at have vist Faderen Hengivenhed, saa de overførte den ogsaa paa Sønnen. Imidlertid begyndte Knud, der var lige saa bestyrtet over Nordmændenes Troløshed som over sin Faders Død, at blive bange for, at hvis han indlod sig i Krig med sine Naboer og blev forsinket derved, kunde han som Følge af

sin Fraværelse gaa glip af England, og han holdt det da for raadeligere at finde sig i det mindre Riges Frafald end at give det større Lejlighed til at vove noget lignende, idet han fandt, at den blotte Frygt for et større Onde vejede mere end et ringere Onde i Virkeligheden. Derfor skjulte han sin Harme over den Krænkelser, der var tilføjet ham, og tilbød Ransmanden, at de skulde slutte edelig Overenskomst om, at den af dem, som først døde, skulde efterlade den overlevende sit Rige, for at den ny Deling af Rigerne ikke skulde gjøre noget Skaar i den gamle Regeringsmaade, og for at de Riger, som fordem havde været forenede, ikke skulde forblive adskilte. Saa stærk Vægt lagde han nemlig paa, at Danmark og Norge stod under ét og samme Herredømme, at han foretrak, at det ene blev underlagt det andet, frem for at de begge skulde have hvert sin Styrelse, og hellere vilde, at fremmede skulde herske over hans Fædreland, end at dette skulde styre sig selv uden at have de fremmede med. Denne Overenskomst var selvfølgelig saa meget taabeligere, som det kom til at bero paa et Lykketræf, hvilket af de to Riger der skulde opnaa et anseligt Herredømme, og hvilket der skulde have forsmædelige Trællekaar. Denne Overenskomst sluttede de og besejlede den begge med deres Ed. Derpaa drog Knud til England, og da han som Følge af Svends Forsynlighed fandt Landet fuldstændig roligt, gjorde han sin Halvbroder Edvard, som Emma havde født i sit første Ægteskab med Edvard, til Medkonge, ikke fordi han nærede nogen Broderkjærlighed til ham, men for ved Rundhaandethed og Ædelmodighed at lægge en Dæmper paa hans Ærgjerrighed og ved at overlade ham en Del af Magten afholde ham fra at trage efter den hele. Derfor gjorde han ham til Medkonge, ikke saa meget fordi han nærede Agtelse og Venskab for ham, som af Frygt for Englændernes Ærgjerrighed og den Anseelse, hans fædrene Byrd gav ham. Men Edwards Sind var ringere end hans Byrd, thi han gav adskillige Prøver paa, at det baade stod ilde til med hans Hjærte og med hans Forstand. Da Knud havde staaet for Styret i to Aar, døde han.

Magnus den Gode

Da Knud var død, skyndte Svend sig at sejle til Danmark, idet han satte sin Lid til, at han var hans nære Frænde. Besætningerne lod han blive tilbage i England, og for dette Riges Vedkommende stoledes han ikke blot paa Godvinssønnerne, som han var nær beslægtet med, men ogsaa paa sin Medkonges Dumhed og Dorskhed. Da Magnus spurgte det, bemægtigede han sig med Landsens Folks Samtykke Danmark i Henhold til den sluttede Overenskomst og som tilfaldet ham ved Knuds Testamente, og fremlagde imod Svend, som beraabte sig paa sit Slægtskab med Knud, det Forlig, der i sin Tid var indgaaet, idet han ikke tog i Betænkning i Kraft af et Testamente at gjøre Fordring paa et Rige, som han efter sit Slægtskab slet intet Krav havde paa. Men Danskerne fandt ogsaa, at de af Hensyn til den indgaaede Overenskomst, som de ved Ed havde forpligtet sig til, burde vise sig mere standhaftige i at overholde Samvittighedens Bud end i at rette sig efter, hvad Frændskab og Landsmandskab bød, og efter at have overvejet begge Medbejleres Krav foretrak de derfor den fremmede for deres Landsmand, idet de mere tog Hensyn til det indgaaede Forlig end til Slægtskabet med Kongehuset og lagde mere Vægt paa at holde, hvad de havde lovet, end paa Hensynet til

Fædrelandet. De stillede sig altsaa af Samvittighedshensyn paa den fremmedes Side og forbigik Knuds Slægtning, vilde hellere tage den Tort paa sig at støde deres egne Kongers Æt fra Tronen end bryde deres Ed, idet de ved deres Valg ikke lagde an paa at smigre, men kun tog Hensyn til det Ord, de havde givet, og erklærede, at de skyldte deres Samvittighed mere end Riget og ikke vilde gjøre sig til Menedere ved at bryde deres Løfte. Hvor højt maa vi ikke sige, at Ret og Retfærdighed stod i Pris hos Folk den Gang, naar vi ser, hvor megen Vægt der blev lagt derpaa imellem Mænd af forskellige Folkefærd! Gid Religionen, som nu er bleven gammel i Gaarde her i Landet, havde den samme Magt og Myndighed i vore Dage, som den havde hos vore Forfædre, da den endnu kun var spæd og knapt havde slaaet Rod! Svend, som fandt, at den Overenskomst. hans Søskendebarn havde sluttet, var taabelig, søgte forgjæves at faa den kuldkastet ved at forestille Danskerne, at det var umaadelig dumt at bøje sig for dem, de før havde hersket over, at give Afkald paa den fælles Frihed for én Mands tankeløse Eds Skyld og pludselig efter at have udøvet det mest glimrende Herredømme at give sig i den forsmædeligste Trældom. Men Almuen holdt vedblivende paa, at det var Overenskomsten og ikke Slægtskabet, der skulde gjælde, og dens Samvittighedsfuldhed gik af med Sejren. Medens Kong Magnus saaledes paa Grund af Danskernes Ordholdenhed fik det, som han ønskede, blev Svend i sin Lettroenhed narret af Englændernes Troløshed, thi da han var draget bort fra England, lagde Harald Godvinssøn, som svigefuldt nærede Haab om at kunne tilegne sig Herredømmet over hele England, Raad op med Landsens Folk og gjorde under Venskabs Skin paa én og samme Tid rundt om i forskellige Landsbyer et prægtigt Gilde for den danske Hær, der var fordelt i Fæstningerne, og da Krigerne om Natten var overvældede af Drik og Søvn, lod han dem forræderisk myrde. Saaledes gjorde den Nat i et øjeblik Ende paa Danskernes gamle Herredømme, som Forfædrene i lange Tider med Tapperhed havde arbejdet paa at naa, og som Lykken aldrig siden har undt os at faa igjen, og saaledes kom England ved en Skjændselsgjerning atter til sin Selvstændighed, som det havde mistet ved Fejghed. Harald, som paa én Gang gjorde det af med Danskerne og skaffede sine Landsmænd Friheden, overdrog Herredømmet til Edvard, ikke for hans Dygtigheds, men for hans høje Byrds Skyld, for saa vidt som han lod Edvard være Konge af Navn, medens han selv var det af Gavn og omgjærdet af Magt naaede, hvad han ikke kunde naa i Kraft af sin Herkomst. Men Edvard, som kun havde Byrd at gjøre sig til af, men hverken Vid eller Forstand, nærede ved det tomme Skin af Myndighed, der var over ham, slette Menneskers Ondskab og Stormændenes Frækhed; af Navn var han Landets Konge, men i Virkeligheden de mægtiges usle Træl, der lod sig nøje med, at andre høstede Frugterne, medens han selv kun havde Skin og Skygge. Saaledes delte de Herredømmet over Englænderne, Kongenavn og Kongemagt imellem sig, og der blev gjort saadan Forskjel paa Navn og Magt, som om det var to Ting, der ikke havde noget med hinanden at gjøre. Harald var imidlertid ikke fornøjet med at have Magten, han vilde ogsaa have Kongenavnet, idet han ogsaa misundte Edvard den Ære, det gav; han stræbte derfor efter selv at vinde Kronen, og for at faa sin Begjærlighed styret begik han den Forbrydelse at lade Kongen dræbe, hvorpaa han bemægtigede sig Kongenavnet, der syntes at være det eneste, der fattedes ham.

Imidlertid besluttede Svend, skjønt han kun havde faa Tilhængere at støtte sig til, at prøve Krigslykken over for Magnus og betænkte sig ikke paa med sine faa og daarlig udrustede

Krigsfolk at yppe Strid med ham, skjønt han havde en stor Hær. Først kæmpede han med ham til Søs og derefter til Lands i Jylland; det gik ham ilde i begge Slag, og slagen trak han sig over paa Fyn, saa hans Lykke var lige saa tynd som hans Fylking. Da han mærkede, at al Hjælp svigtede ham, og at han ikke blot var Gjenstand for Fjendernes, men ogsaa for sine egne Foragt, pønsede han paa over Sjælland og Skaane at ty til Sverige, hvor han haabede paa Hjælp fra sin fædrene Slægt. Medens Magnus hidsig forfulgte ham baade til Lands og til Vands, brød Vendernes Hær pludselig ind i Jylland. Dette Indfald gjorde Sejrherren tvivlsom om, hvorvidt han skulde forfølge den flygtende Fjende eller vende sig imod den fremrykkende. Anføreren for den vendiske Hær var den anseligste af Vendernes Stormænd, som havde mistet tolv Sønner, der drev Sørøverfærd i Danmark, og nu var han falden ind i Jylland for med Sværd i Haand at hævne deres Død. Da Landsens Folk nu paa det indstændigste bad Magnus om at holde Slag med denne Fjende, lod han sin Medbejler fare, vendte sine Vaaben imod den udenrigske Fjende i Steden for imod den indenrigske, og tænkte ikke mere paa sig selv, men kun paa det almene Vel, for at det ikke skulde hedde sig, at han var ivrigere til at tage Vare paa sine egne Sager end paa Rigets. Skjønt han var af fremmed Herkomst, betænkte han sig ikke paa, uagtet Kronen endnu ikke sad fast paa hans Hoved, at vove sig i Fare for det Rige, som det endnu ingenlunde var vist, han vilde komme til at herske over. Om Natten, før end Slaget stod, havde han i Drømme et Syn, der gav ham sikkert Varsel om, hvorledes det vilde gaa. Medens han laa og sov, aabenbarede der sig nemlig en Skikkelse for ham og forjættede ham Sejr over Fjenden, og som Vidnesbyrd om, at han virkelig skulde sejre, sagde den, skulde han dræbe en ørn. Da han om Morgenen vaagnede, fortalte han, hvad han havde drømt, hvorover alle undrede sig saare. Det gik, som Drømmen havde varslet, thi da Hæren rykkede frem, saa' han ørnen, der var bleven vist ham i Drømme, sidde tæt ved, hvorpaa han sporede sin Hest og sprængte hen til den og skyndte sig saaledes med at gjennembore den med sit Spyd, at den ikke fik Tid til at flyve bort. Denne sælsomme Tildragelse fyldte dem, der saa' den, med Haab om Sejr; Hæren greb strax Varslet og tydede ørnens Død som en sikker Forjættelse om Fjendernes Nederlag; thi da de saa', at det gik, som Drømmen havde varslet, tilegnede alle sig Lod og Del i det gunstige Varsel, der var givet Kongen om, at Lykken vilde være med ham, og var alle lige hurtige til at anse det for en given Sag, at de vilde sejre. Deres Tro paa Varslet gjorde dem saa modige, at de uden at ænse nogen Fare kappedes om at styrte sig ind i Kampen, som om de allerede havde Sejren i Hænde. Og da de saaledes først havde angrebet Fjenden, fik Slaget det Udfald, Drømmen havde varslet, og Venderne blev fuldstændig slagne.

Ved denne lykkelige Sejr vandt Magnus i høj Grad Almuens Gunst, og styrket ved den Hjælp, den ivrig ydede ham, gav han sig atter til at forfølge sin Medbejler til Riget, saa meget ivrigere, som det Held, der havde forøget den Kjærlighed, Landsens Folk nærede til ham, i samme Grad mindskede Svends Vennesælhed og ikke blot vendte Almuens Hjærter fra ham, men ogsaa i høj Grad mindskede den Styrke, han havde tilbage, saa han ikke alene intet Haab kunde gjøre sig om at samle flere Folk, men endogsaa mistede dem, han havde faaet samlet. Blandt dem, som opgav den ulykkebringende Krigstjeneste under Svend, var ogsaa Venderen Godskalk. Han betænkte nemlig, at nu havde han saa længe kun haft Ulykke af at kæmpe under en anden, og da han skjønnede, at der intet Haab var levnet hans Høvding, bluedes

han ikke ved at opgive sin Tjeneste hos ham og falde fra ham og holdt det for sikrere at prøve Lykken paa egen Haand end at holde sig til en andens, thi da han mistvivlede om, at Svend kunde gjøre sig Haab om bedre Tider, vilde han i alt Fald ikke undlade at hævne sin Faders Død. Det gik ogsaa, som han tænkte, thi efter at have holdt flere Slag med forskjelligt Udfald underlagde han sig Slavenland, saa at han, som, hvor det drejede sig om fremmedes Anliggender, stadig var bleven overvunden, viste sig uovervindelig, da han kæmpede for sin egen Sag. Han var imidlertid ikke fornøjet med lykkelig at have erhvervet sig dette Herredømme, men underkuede senere ogsaa Sachsenland for at hævne sin Faders Død, idet han mente, at der kun var liden Hæder ved at vinde Herredømme og Rigdom, naar han ikke tillige fik Hævn.

Magnus blev saa højt elsket af sine Undersaatter, fordi han havde værget Landet, at alle enstemmig gav ham Tilnavnet den Gode, og saaledes opnaaede han ved Lykkens Gunst, hvad der plejer at blive andre til Del for deres Dyder. Svend var imidlertid, som sagt, da hans Sag var helt haabløs, draget til Skaane og agtede sig til Sverige, hvorfra han stammede paa fædrene Side. Da Magnus, som forfulgte ham med stor Hidsighed, kom forbi Byen Alsted, blev hans Hest sky for en Hare, der kom løbende imod den, og Kongen styrtede over imod en Stub med skarpe Kanter og slog sig ihjel. Hans Lig blev ført til Norge og bisat i Kongernes Gravsted i Trondhjem. Saaledes hjalp Himlen i sin Miskundhed Svend, som hidtil havde haft saa krank en Lykke, og som al menneskelig Hjælp svigtede, og viste ham den Velgjerning at skjænke ham Riget, som Lykkens Ugunst havde berøvet ham.